

Д-р ВАНЯ КОЛЕВА АНГЕЛ ДЮЛГЕРОВ – ЛИЧНОСТ, МНОГОЦВЕТНА И ЯРКА

Ангел Дюлгеров е един от достойните председатели на Сдружението на писателите – Варна (от края на 2018-а – до кончината си), а дълги години преди това (2012 – 2018) – главен редактор на вестник КИЛ („Култура, изкуство, литература“).

От пет години Ангел го няма, но чрез книгите, които написа, и онези, на които бе съставител или редактор, чрез делата си и спомените за него, той незримо присъства всред нас. Присъства с отсъствието си! Защото той постигна много, но и много бе му дадено... (КИЛ, бр. 3, септември 2021 г., с. 3).

Роден на 12 април 1958 г. във Варна, през 1982 г. Ангел Дюлгеров завършва „Българска филология“, с втора специалност „История“ във Великогърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“. Специализира „Съвременна българска литература“ в СУ „Св. Климент Охридски“ при проф. Никола Георгиев (1984 – 1986 и 1988 – 1989 г.). Преподавател е по български език и литература в Средното училище за хуманитарни науки и изкуства „Константин Преславски“ – Варна. Автор на над 200 научни статии по различни литературоведски въпроси на български и руски език. С десетки участия в национални и международни конференции по литература и история. Създател и управител на Фондация „Изкуство за Варна“. Носител на литературни награди. Двукратен носител на Награда „Варна“ – в раздел „Литература“ (2012 и 2019 г.).

Отиде си на 4 юли 2021 г. Броени дни, след като организира и изведе до тържествения му финал Седмия национален литературен конкурс за разказ „Атанас Липчев – 2021“, с награждаване на отличените на 26 юни в Арт салона на Радио Варна.

На с. 2.

ВАЛЕНТИНА ЛОЗОВА

НЕНЧО ЧУКЛЕВ И „НЕ СТОЙ ЗАД ПОРТИТЕ, СЪПИ ФЛАМИНГО“

Любов е, когато за довиждане ѝ махаши, докато се изгуби от погледа ти

„Не стой зад портите, съпи Фламинго: Разкази, миниатюри, стихове“ (2026 г.) е третата поред книга на Ненчо Чуклев, след „Бягство в думите: 999 размисли, усмивки, откровения“ (2018 г.) и „Бягство в думите 2: Афоризми, къси разкази, хумористични миниатюри“ (2022 г.).

Художник на кориците е Свилен Димитров, а издателската къща е СТЕНО – Варна.

Книгата „Не стой зад портите, съпи Фламинго“ съдържа 26 разказа, инспирирани от житейски ситуации, които авторът лично е преживял или

съпреживял. В контекста на посоченото смело мога да твърдя, че изданието има мемоарен характер. Подредени в пет своеобразни раздела, разказите следват жизнения път на Ненчо Чуклев. Лекото перо, непосредственост и фин хумор открехват вратата към богатата душевност на авто-

ра. Добре дошли сме в света на твореца, открил още като малко момче, че щастието се крие в обичта и сплотеността на семейството или, както пише Ненчо Чуклев в разказа „Шейната на щастието“: „Според мен цял живот човек се стреми към чувството на щастие, което е изпитвал като дете.“

На с. 11.

ГАЛЯ СИМОВА

„ВЪЗКРЪСНАЛА СРЕД ЗВЕЗДИТЕ“ НА АНГЕЛИНА БАКАЛОВА

Нежен поклон пред женската сила, любовта и човечността

Романът на Ангелина Бакалова – „Възкръснала сред звездите“ (Варна: СТЕНО, 2025), проследява мащабния житейски път на родолюбивата Сия – от възрожденския Котел, през Одеса и Цариград, до полевите болници на Балканската война – и постепенно се разгръща като многопластово повествование за духовното съзряване, женската съдба и нравственото оцеляване

в епоха на исторически трусове. Това не е просто историческа проза в традиционния смисъл, а текст, който се стреми да съчетае обществената хроника с интимната психологическа история.

Едно от най-съществените качества на произведението е убедително из-

градената историческа среда. Авторката очевидно познава добре културната и социалната атмосфера на времето – образователните среди, духовния живот, обществените йерархии, напрежението между традицията и модерността. В романа няма механично натрупване на исторически сведения или усещане за „научен“ реконструктивен подход. Напротив, епохата е органично вплетена в ежедневието на героите. В разговорите

им за книги и политика, сред аромата на гозбите им, в училищните стаи, в писмата, в отношенията между мъже и жени, в страха от общественото мнение и в постепенното пробуждане на националното самосъзнание. Главната героиня Сия не просто се движи през историческите събития, а израства чрез тях – чрез знанието, езиците, книгите, приятелствата и любовта.

На с. 11.

Книгата на Мариана Стоянова „Нюансите на живота“ (София: ДП, 2025, ISBN 978-619-7815-06-1) е като албум с импресионистични картини. Съдържа три раздела – разкази, есета и ескизи. Споделяйки своите спомени и преживявания, ретроспективно и не съвсем, авторката разливта учебника

КАТЯ ВАНГЕЛОВА

В КАКВИ ЦВЕТОВЕ СА ОБАГРЕНИ НЮАНСИТЕ НА ЖИВОТА В НОВАТА КНИГА НА МАРИАНА СТОЯНОВА

на живота. Оживяват детските лудории, бабините гозби, дядовите мъдрости, както и семейните традиции – разказите „Спомен от детството“, „Истини за живота“, „Тпруууу“ и други. Героинята ѝ се вглежда в цената на компро-

мисите и възможностите, които ѝ се предоставят. Стига до дълбоки проникновения, предавани от дедите ни, които ние разбираме едва когато преминем през призмата на поука и следствие. Невидима закрила я предпазва от наивни грешки, защото чистата

душа не допуска тъмни помисли и не умее да се брани.

Парадигмата от емоции и послания достига своята кулминация в разказа „Танцът на цветовете“, където авторовото Аз е най-силно излязено в образа на героинята. Всяка багра носи свой заряд и послание: „Край и начало... Начало и край... Както и да ги противопоставяше едно спрямо друго, те винаги се сливаха, за да създадат в свое единение това овално очертание, наречено Живот.“

На с. 13.

ВЕСЕЛИНА ТАБАКОВА

ЧЕТВЪРТИ ФЕСТИВАЛ НА БЪЛГАРСКАТА ХУДОЖЕСТВЕНА ЛИТЕРАТУРА В ХАМБУРГ

На 27 юни 2026 г. в Хамбург се проведе Четвъртият фестивал на българската художествена литература, организиран от Културното дружество „Клуб на българските жени и семейства в Хамбург“, с председател и организатор д-р

Nord.

Емилия Юкер и с подкрепата на

Конфедерацията на българските културни организации и дейци в чужбина, представена от президента Снежана Галчева. Събитието се проведе в концертната зала на Културния център B-TREFF-Altona-

На с. 15.

55 ГОДИНИ ДЕТСКА ШКОЛА ПО ЖИВОПИС С РЪКОВОДИТЕЛ РАДКО МУРЗОВ

На 1 юни 2026 г. в Международния ден за защита на децата, в Арт салона на Радио Варна (бул. „Приморски“ 22) бе открита ретроспективната изложба „55 години Школа по изобразително изкуство – Варна“, създадена и ръководена от видния художник и педагог Радко Мурзов, почетен член на Сдружението на писателите в града. После, на 16 юни, на фона на свежите многоцветни детски рисунки, бе прове-

дена среща – разговор с публиката, за художественотворческия път на Школата, за работата с децата.

На с. 6.

IN MEMORIAM

ЛЮБЕН ДИЛОВ-СИН

(19.XI.1964 – 2.VI.2026)

които по общите мерки са неудачници. И обратното – жабн, които квакат цял ден своето име пред възхитената локва, а дори за Емили Дикинсън не са чували. Да си плащаш навреме ипотеката и парното, според общото мне-

да се спаси, да се пречисти. Спасил ли се е някой жив от пъкъл на своите мисли? Грехът признат не е ли грях? Грехът желан, ала несторен и премълчан, не е ли страх, но не от Бог, а – от позора? А кротостта ми – похлупак над моя дух-котел? Възвират в мен жар и лед, светлик, и мрак... Не е ли мойта плът потирът в дланта на Господ Бог? Не знам. Но чувствам, сякаш, знак потаен стих подир стих да се раздам, додето стихна най-накрая.

И вярата, и любовта са най-голямата защита, два слога в дружбата са скрити подобно бисери в пръстта. Из „Панчатантра“, 1991, с. 227.

...Винаги съм приемал тези си (политическите – б.р.) ангажменти като обществена повинност. И депутатството в 40-ото ОНС, и двата ми мандата като общински съветник в София. Получил си много от обществото – когато можеш, е редно да върнеш. Имам прекрасен живот на водолаз, издател на списания, които обичам, журналист на свободна практика... За да го заменя с по-тежък политически ангажмент, трябва да има някакво наистина голямо предизвикателство. [...] ...аз мога да бъда „купен“ само с голяма идея, или голямо предизвикателство. Нито жените ще ме харесват повече, ако се отъркам във властта, нито ще имам повече време за любимото си хоби, нито пък ще изкарам някакви пари. Напротив – всичките ми досегашни опити в политиката са били свързани със здраво харчене от моя страна. Чудесно би било,

ако властта флиртува повече с т.нар. интелигенция – и двете страни ще спечелят от това. Но ще е повече от оптимистично, ако твърдим, че го прави.

[...] Политиката, освен всички нелицеприятни неща, винаги е била и „пазар на мечти и надежда“.

(Из интервю на Илия Вълков за Клуб „Z“, 3.III.2021 г., https://clubz.bg/110654-lyuben_dilov_az_moga_da_bada_kupen_samo_s_golyama_ideya)

* ...в крайна сметка нещата си идват на мястото, времето отсява плявата и остават истински талантиците. Тези, които наистина са направили резка в обществената памет.

[...] Успехът е социална категория. Зависи от оценката на околните. Познавам гениални люде,

Труд, та каквото с мене да стане, залька хляб да изкарвам аз честно – чиста душа и с напукани длани сила намира за смях и за песни!

И любовта към живота, с която сивия делник превръщам във празник! Бедна ли?! Аз съм безкрайно богата и се гордея със вас ненапразно!

ПРИЧАСТИЕ

На себе си ли измених, или пък себе си намерих? Не знам. В сегашните си дни не съм, каквато бях довчера. Над мене ли се извихих, или пък мене си пречупих? Не знам. Потъва в този стих душата ми като във купел – от туй, което ѝ тежи,

на Варна, в по-широк мащаб – и на България. След него остават наблюденията и проучванията му, посветени на актуални и вечни, индивидуално-личностни или общочовешки проблеми. Тълкуващи отделни текстове или обзорно осмислящи цялостното творчество на изявени съвременни автори... А не е лесно да се оцени непосредствено ставащото. Всред многообразието от автори и текстове да се отсее характерното. Да се обозрат и систематизират явленията в хода на тяхното случване, като се изведе най-ценното.

В текстовете си Ангел Дюлгеров проследява общочовешките, националните, но и конкретно регионалните особености на съграденото. Със съзнание за достойнствата на постигнатото, но без излишен патос и категорично отказвайки се от увлеченията на местния патриотизъм, които могат да подведат и дори да бъдат опасни понякога, изследователят се концентрира върху индивидуалните творчески портрети, за да открие същественото, характерното за отделния

ние е успех. А според мен е нова форма на робовладичество, която сами си избирате. [...] Оптимист съм.

[...] Ние, българите, много се гордеем с това, че оцеляваме вече толкова векове. От оцеляване май се отучихме да живеем. Стига хленчене, усмихнете се и вървете да го живеете този живот, защото научно доказателство за втори шанс все още не е намерено!

[...] Най-важните неща? – Приятелствата, искреността. Както казах, нищо по-интересно не съм намерил от хората. А съм търсил много и навсякъде. Никога не съм се страхувал от разделите; страхувал съм се от пропуснати срещи. Няма да оставя историята да пише за мен, сам ще си го напиша. Много се въртах

във въртележката, но не позволих да ми се завърти главата.

(Из интервю. Източник: <https://talant.btv.bg/news/ljuben-dilov-sin-decata-mi-nelanchasaha-ot-zvezdite-okolo-nas.html?campaignsrc=clipboard>)

* На върха на планината няма да намериш друга мъдрост, освен тази, която донесеш със себе си.

* За свободата на словото... В България свободата на словото е гарантирана от Конституцията. Но никой никога не е обещавал нещо за свобода след словото! В началото беше словото... Явно словото е било такова, че планетите и звездите са се разбягали, продължават да се отдалечават и днес. Астрономите са установили, че преди Големия взрив е имало голям Аллах акбар!

ДВНАДЕСЕТИ НАЦИОНАЛЕН ЛИТЕРАТУРЕН КОНКУРС ЗА РАЗКАЗ „АТАНАС ЛИПЧЕВ“ – 2026

„Истината винаги е била доста спорно понятие.“
Атанас Липчев, „Тихият бял Дунав“

ПОКАНА ЗА УЧАСТИЕ

Сдружението на писателите – Варна обявява

Дванадесетия национален литературен конкурс за разказ „Атанас Липчев“ – 2026

Условия:

1. Конкурсът е отворен за автори над 18-годишна възраст.
2. Творбите се приемат само в електронен вариант на адрес: literaturenkonkurs@abv.bg. За допълнителна информация – e-mail: sdrujenie_pisateli_varna@abv.bg.
3. От участник се приема по един разказ: до 4 (четири) страници, т.е. до 7200 знака, Word, шрифт Times New Roman, размер 12 p.
4. Конкурсът е анонимен. Разказите не трябва да са публикувани никъде преди това, включително в интернет, респ. в социалните мрежи.
5. Творбите трябва да се изпращат в два файла: в единия – само творбата; във втория – при творбата да са вписани трите имена на участника и данни за кореспонденция: домашен адрес, телефонен номер, адрес на електронна поща и кратки биографични данни на автора, с приложена портретна снимка.
6. С изпращането на разказа за конкурса, авторът автоматично се съгласява текстът му да бъде публикуван във вестник КИЛ и на електронните страници на Сдружението и на Конкурса.
7. **Награди:** първа награда – 500,00 евро, картина и плакет; втора награда – 300,00 евро, картина и плакет; трета награда – 150,00 евро, картина и плакет. Отличените на призовите места разкази ще бъдат публикувани във вестник КИЛ.
- Предвиждат се също четири поощрителни награди – картини (награда за най-млад участник; за „най-Липчевски“ разказ; за най-оригинална история и награда на УС на Сдружението на писателите – Варна).
- За първите 10 в класирането ще има грамоти, а разказите им ще бъдат публикувани в сайта на Атанас Липчев: atanaslipchev.com.
8. Срокът за подаване на текстовете: **от 10 юли до 10 септември 2026 г.**
9. Тържественото награждаване на лауреатите ще се състои на **10 октомври 2026 г.** в Арт салона на Радио Варна. Наградени участници, които не могат да присъстват на събитието, ще получат отличията си по избрана от тях куриерска фирма за тяхна сметка.

Желаем успех на участниците!

НАДЕЖДА ЗАХАРИЕВА
(3.XI.1944 – 8.VII.2026)

НАСЛЕДСТВО

Благодаря ви, тате и мамо, че нямате къщи и тежки имоти, та за наследство ми дадохте само гордост, и труд и любов

към живота!

Гордост, та в черния час да запее – моята мъка да не усетят! Никога, никой да не успее да се промъкне през нея

в сърцето ми!

АНГЕЛ ДЮЛГЕРОВ – ЛИЧНОСТ, МНОГОЦВЕТНА И ЯРКА

От с. 1.

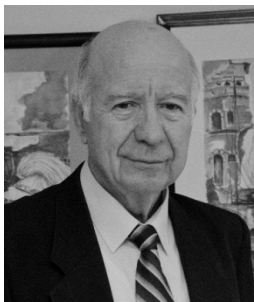
Конкурс, за създаването на който и за написването на чийто Статут в основата са Ангел Дюлгеров и проф. д.ф.н. Сава Василев от ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“.

Ангел Дюлгеров е литературен критик и общественик. Всеотдаен труженик за съхраняването на знанието и паметта за варненските творци на литературата, изкуството, културата. Варненци го познаваха с широка-та му културно-просветна и литературнотворческа дейтелност.

С научни интереси в областта на българската литература от XIX и XX в. и литературната критика, той обглежда историята на културата и в частност – историята на литературата на нашия град. И не Варна – като периферия, противопоставена на столицата/център, а именно като равнопоставеност, като град със свое заслужено място в културата. Варна – като град с над хилядолетно съществуване и устойчиво развиващо се културно средище.

Личност – многоцветна и ярка, с трайна дияра в културата

Наскоро на хърватски език в Загреб излезе „сборник“, който по дефиниция и характер си е чиста афористична антология, в която има 50-процентово българско участие, в което пък варненските писатели имат сравнително голям относителен дял. „Светлите пътеки на мъдростта. Сборник на хърватски и български афористи“ (Svijetle staze mudrosti. Zbornik hrvatskih i bugarskih aforista) е дело на писателя Иво Мийо Андрич.

ВАЛЕНТИН ДИМИТРОВ

„СВЕТЛИТЕ ПЪТЕКИ НА МЪДРОСТТА“

Варненско присъствие в хърватско-българска антология

от Иво Мийо Андрич от Хърватия – с девет хърватско-чужди антологии, Васил Толевски и Миле Ѓорѓоски от Северна Македония – с няколко балкански и европейски антологии, Милан Пантич от Босна и Херцеговина – с две балкански антологии. Турхан Расиев е създал две български антологии. Друг български автор е създал руска и балканска антология, работи върху българска.

Антологиите, които създава Иво Мийо Андрич, са неговата „запазена марка“. Включването на афористи от две държави в една книга има един формален недостатък и няколко фактически предимства. Недостатъкът се състои в това, че в една книга всяка държава има 50% от нейния обем, докато самостоятелно би имала 100%, а това означава два пъти повече автори и афоризми на „единица хартия“. Предимствата са по-важни. „Дуетът“ е възможност за взаимно проникване, своеобразно съизмерване, негласно съревнование по „пътя на мъдростта“, които дават на читателя разнообразие, ментална и естетическа наслада.

Всъщност антология от този тип е своеобразен „експорт“ в другата държава и импорт в своята страна на качествена афористична „стока“, което в по-голяма степен се отнася до държавите от бивша Югославия, между които няма сериозна езикова бариера. Разбира се, в този случай по-печеливши са хърватските автори и хърватските читатели. За България нещата не стоят точно така. Дори да има антологията (хартиено или електронно), българин не би могъл да я прочете. Живите български автори ще са доволни, че имат едностранна среща с хърватска публика, че са забелязани и оценени и в крайна сметка ще обогатят творческата си биография с престижен елемент. От българска гледна точка, погледната глобално, Иво Мийо Андрич заслужава благодарност, че популяризира българската афористика на Балканите и предимно в своята страна, което е жест на културно единение и добра воля.

Този жест има някаква колегиална реципрочност, в която началото е българско. През последните няколко години в списанията „Литературен свят“ и „Матадор“ повече от 10 хърватски афористи за първи път са представени пред българската публика със снимка, творческа биография и около 40 афоризма.

През 2025 г. в родното издание „Балканизми. Афористична антология“ 17 хърватски афористи са включени с по 20 афоризма. През същата година идва ред и на хърватско-българска книга на двама съавтори (Mislim, pjevam i pišem – „Мисля, пея и пиша“ – Загреб, 2025, ISBN 978-953-354-362-8).

Карикатура на Веселин Зидаров

Така „Светлите пътеки на мъдростта“ се превръща в апогей на афористичното хърватско-българско сближаване.

Включените в антологиите автори имат относително пасивна роля, докато ролята на антологиста е по-важна. Негова е отговорността да подбере добрите автори и техните добри работи. Негласно правило, което на Балканите няма изключения, е самият антологист да бъде добър афорист, да има висок критерий за качество, умение да подбере афористичен „букет“ от различни видове, теми и изразни средства.

Книгата на Андрич се основава на всичко известно досега – предимно косвено на антологията „Мисли и афоризми на български автори“ на Турхан Расиев от 2009 г., която е основа на Антологията на българския афоризъм „Грън и роза“ на Александър Чотрич от 2018 г., удобна за ползване от близкия сръбски език. Андрич прави селекция на предпочитаните автори, а с българска помощ внася биографичните промени и включва нови имена. Българска е корицата, едно от предисловията, както и по четири карикатури на двама наши карикатуристи.

Иво Мийо Андрич е включил общо 122-ма автори, демократично по 61 от всяка държава. Половината

от българите – 31, работят активно и в момента. За 30-имата починали, в това число и през последните няколко години, антологията се явява своеобразен мавзолей на тяхната мъдрост, увековечава имената им в историята на българската афористика. В София са живели или и сега живеят 24 автори, във Варна – 10, всички – членували или членували Сдружението на писателите – Варна.

Радой Ралин и Ганчо Савов са само двама от групата на репресирани от предишната власт творци, като вторият заплаща своята гражданска смелост с единадесет години затвор. Сатириците, а може би на първо място афористите, са дисиденти на всеки режим. В антологията са голяма

група афористи, които, творили в двете последни обществено-политически формации, преживели периода на езоповския език и цензурата и осмислили промените, са имали щастието да развият таланта си в условията на свободата на словото и под цензурата на собствената си съвест.

Иво Мийо Андрич е подбрал емблематични имена – Турхан Расиев, Станислав Стратиев, Марко Ганчев, Георги Спасов, Веселин Зидаров, Стоян Стоянов и много други. Има една група автори, които творят активно изцяло в новото хилядолетие – или защото са сравнително по-млади, или защото голяма част от жизнения им път дотогава е бил посветен да друга професия.

Съставителят е подредил авторите съгласно изискванията на науката библиография – по азбучния ред на фамилията имена. Така може лесно да бъде открит всеки автор. Полезни са и кратките биографични данни.

В повечето антологии авторите „демократично“ са представени с равен брой афоризми. Иво Мийо Андрич не се придържа към този принцип. Мнозинството от българските автори са представени с от 7 до 12 афоризма. Но има и „отличници“: Панчо Недев – 19, Хачик Лебикян – 20, Венцеслав Константинов – 21, Веселин Зидаров – 22, Стоян Стоянов – 26, Турхан Расиев – 31, Валентин Димитров – 33. Очевидно съставителят е решил да покаже своите приоритетни автори, да излезе от зоната на конформизма и да поеме отговорност за качеството и количеството на афоризмите, които е подбрал. Това е от полза за читателите, които могат да различат афористите с по-голям „коэффициент на полезно действие“ и да проникнат по-дълбоко в тяхната творческа кухня.

В хърватската част се открояват имената на Томислав Супек (1939 – 2023), съставител на първата хърватска афористична антология и един от основателите на Асоциацията на хърватските афористи, първият и вторият ѝ председател – Златко Гарванович и Младен Вукович, ветеранът Йосип Балашко и много други уважавани и талантиливи автори.

Антологията е събрала различни по характер афоризми. Някои се основават на фолклора, други – на инерцията на древните мъдrecи, най-голямата част са открития на авторите на основата на съвременните нива на културата и съответния език, неговите фразеологизми, допустим жаргон и каламбури, кокетират с понятията на информационния век. Тематиката обхваща актуалните проблеми на съвремението – от иронична носталгия по миналото, през песимистични съмнения за истинността на промените и демокрацията, до сатиричен бунт срещу недъзите на властта, пресъщността, корупцията, бездуховността и други пороци на обществото и човека. Антологията показва, че днешната афористика се отдалечава от кабинетния морал, за да се превърне в гражданска смелост, съвест и коректив. Доказват го „светлите пътеки“ на хърватско-българската афористична мъдрост.

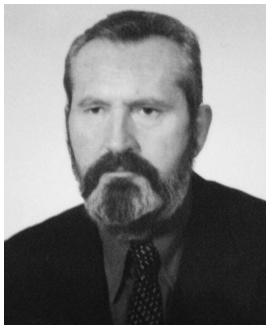

Корицата на книгата

Той се подписва с три имена, за да изключи съвпадението с големия Иво Андрич – единствения югославянин, носител на Нобелова награда за литература, с която е удостоен за цялостно творчество през 1961 г. Днешният Андрич е по-продуктивен и по-известен на Балканите от именития си еднофамилиник.

Иво Мийо Андрич е роден през 1948 г. в населеното място Чаничи край Тузла, Босна и Херцеговина. Завършил е Факултета по политически науки, както и следдипломно обучение в Икономическия факултет в Сараево. От 2004 г. живее и твори в Загреб, Хърватия. Публикувал е повече от седемдесет книги с поезия, проза, есета, драми, литературна критика, афоризми, епиграми и публицистика. Включен е в десетки сборници, антологии и съвместни издания в страната и чужбина. Произведенията му са преведени на 13 езика. Носител е на множество международни награди и признания за литературно творчество. Член е на Дружеството на хърватските писатели, на Асоциацията на хърватските афористи и хумористи и на Дружеството на писателите на Босна и Херцеговина.

На Балканите създаването на афористични антологии прилича на епидемия. Всяка държава има по няколко антологии на своите афористи, на чужди афористи, има серия балкански антологии и три европейски. Шампион в тази „дисциплина“, антологист №1, е Александър Чотрич от Сърбия – с общо 12 антологии на афористи от други държави, следван

Иво Мийо Андрич

Карикатура на Димитър Атанасов

Писателското перо на Павлина Циганчева преминава леко през жанровете. Но тя твори предимно проза (новели, разкази, фейлетони, романи, *между които един мемоарен – за своя съпруг, оперния певец Стефан Циганчев*) и затова отзивите, които съм срещала, са били за повествованията ѝ. Нейни разкази многократно са четени по Радио Варна. През 2015 г. писателката получава отличие от Националния литературен конкурс „Атанас Липчев“ за значимо творческо присъствие.

Павлина Циганчева неизменно присъства в литературния и културния живот на гр. Варна, като най-активният ѝ период е 1990 – 2021 г., но и днес не спира да твори. Издаде около 15 книги, от които само три са поетични. Затова реших да се спра именно на тях.

Първата книга от този своеобразен триптих е „Завръщане“ (Варна: СТЕНО, 2019, ISBN 978-619-241-012-4), с подзаглавие „Поетични вълнения“. Посветена е на родния ѝ Свиленград, но авторката не се впуска в патристични лозунги, избягва излишните дитирамби. Насочва страстта си в това, да разкрие на читателя своето разбиране за атрибутивното битуване на родното място у човека и за онова от него, което не съдържа

Павлина Циганчева

СТАНКА БОНЕВА

НА ТОВА, КОЕТО СИ, ДА СЕ ЗАРАДВАШ

Наброски върху поетичните книги „Завръщане“ (2019), „Поетични вдъхновения“ (2020) и „Жена любима“ (2024) от Павлина Циганчева

непременно топонимични маркери, а емоции, философски размисли, откровения, в крайна

сметка – надежда. Доколкото има топонимичен акцент в сборника, това е образът на река Марица („Моето градче“, „Завръщане“, „Сърце за Свиленград“, „Моста“, „Река Марица“, „Родолюбци“, „На брега на Марица“, „Поклон“, „Носталгично“). Молитвите на лирическата говорителка (и в трите книги) са прости: мир, хляб и свобода. Носителка на образа на надеждата е майка с дете („Надеждата“, с. 33). Подзаглавието на сборника не е случайно.

Поетичната героиня черпи сила от своите близки (родителите, приятелите), природата, изкуството, родее се със своите съмишленици – творците („На поетите“, „Писателите днес – 2018 г.“). Любопитно е разбирането ѝ за човека. От една страна, „колко лесно е да полетиш, / лесно е в мечтите да се реши“, а всъщност „колко трудно е да си човек, / да се спъваш и да падаш“, и „на това, което си, да се зарадваш“ („Трудно“, с. 41). Съгласна съм, че векознанието не е лесна

наука.

Неумолимото време препуска,

докато приседнем на прага на зимата:

Зимата в житейските ни дни идва непоканена и плаха. С тихи стъпки, без да позвъни, тя присяда в топлата ни стряха.

Времето – крадец неуловим, стар скъперник – всичко той ни взима.

По човешки в нощите тъжимо дотогава, докато ни има. (Из „Зима“, с. 21)

Но в крайна сметка винаги сме утешени, „въгленче любов щом още има“ („Зима“, с. 21).

В „Поетични вдъхновения“ (Варна: СТЕНО, 2020, ISBN 978-619-241-122-0) Павлина Циганчева ни пренася от родния Свиленград във Варна. Тук източник на вдъхновение са морето, бризът, разходките по шумни улици и Морската градина, близките приятели, дори загубите („Носталгия“ и „Спомен“ са посветени на нейния съпруг). Тук лирическата говорителка отваря нова страница:

Виждам нови пътеки и птици, виждам свят, като в сънища нов, срецам нови сърца и зеници, пълни с нежност,

с надежда и зов.

(Из „Нова страница“, с. 26)

В сънищата вече присъства мо-

рето. Природните и житейските сезони са преосмислени. През есента просторът е стеснен („Кръговрат“), но „с колорит вълшебен“ („Есен“). Пролетта е очакване „с мирис на липа“ („Очакване) и надежда („Пролет“). Лятото е нощен неспокойник („Звезди и море“, „Лятна нощ“). Зимата присъства само като предзвездие („Последните хубави дни“, „Довиждане, море“). Но един мотив остава неизменен: въпросите за същността на човека („Живот“, „Пита се“, „Душевна загадка“, „Човешки превъплъщения“, „Хора и човеци“, „Сродни души“, „Градината на илюзиите“ и др.). Финалът на книгата е препратка към Атанас-Далчевата „Повест“, с тази разлика, че когато „Отдавна всички книги са прочетени, / [ала] отново днеска ги чета“ (с. 50).

Както подсказва заглавието на последната стихосбирка – „Жена любима“ (Варна: СТЕНО, 2024, ISBN 978-619-241-343-9) – всички творби в нея са посветени на жената. Родината е жена, българската жена е мадона, майката и природата са олтари, любовта и животът са с женско лице, другото ѝ име е „любовна нежност“ („Жена“, с. 7). Лирическата говорителка се издига от позиция на равносметката, житейския опит, зрелите чувства. Все по-рядко се осланя на спомени, все повече – на оптимизма:

„тя има две очи, / които не помръкват“ („Две очи“, с. 15); „събуждам се и просто се усмихвам“ („Жена съм“, с. 21); „и винаги съм с вдигнато чело“ („Не би било редно да твърдя...“, с. 49); „и пак с надежда прекривам прага“ („С надежда“, с. 55); цялата творба „Надежда в мен звучи“ (с. 57); „с усмивка днес започвам аз деня си“ („Денят на пенсионера – 1 октомври“, с. 61); „жива съм, щом утрото посрещам“ („Жива съм“, с. 65) и др. Нейната героиня е с неспокоен дух, а надеждата е част от същността ѝ:

*.....
Безшумно влиза
и от сън ме води,
перото хващам и не спя.*

*И мъча се да събера във книга
зрънцата ситни на един живот.
И моля Бог да бъде щедър
да ми стигнат нощите, дано!
(Из „Нощна магия“, с. 69)*

По страниците на сборника присъстват няколко творби от предишната ѝ стихосбирка, логично намерили място сред новите произведения, защото са тематично и емоционално свързани с тях.

Павлина Циганчева не е шумен автор, ненапращива е, не поставя себе си в центъра на събитията, не обича да се саморекламира. Но умее да намира точния си адресат и да го повежда през своя свят така, все едно той винаги е битувал в него. Фокусът на нейните послания е добротата. Затова ѝ пожелавам те да достигнат до колкото се може повече нови читатели.

В малка къща, на края на селото, живееше в ужасна мизерия възрастна съпругеска двойка със слабоумния си син Мирчо. Мирчо беше кротък, не правеше белй никому и цял ден ходеше по поляните да пасе няколко овцици и да помага за прехраната на семейството. Майката слагаше в торбичката му парче хляб, малко маслини, пише с вода и момчето бродеше доволно сред дъхавите тревни под ласкавите лъчи на слънцето. Понякога тихо пееше и срамежливо се усмихваше на нещо. Само той си знаеше на какво. Беше си намерил приятели. Няколко врабчета и едно таралежче идваха, без да се боят, и споделяха почивката и обяда му. Всичко вървеше добре, до деня, в който в селото купиха къща и се настаниха семейство новобогаташи, които имаха две момчета. Около двадесетгодишни гаменчета, разглезени и нагли наркоманчета, свикнали да прегазват света, защитени от влиятелните си и безочливи родители. Много бързо възвестиха в селото кой командва парада и кой дърпа конците. Хората се смълчаха и притихнаха. Не желаеха да си имат неприятности. Само Мирчо ходеше, както винаги – спокоен и блажено усмихнат, и много скоро влезе в ползрението на двете гадини, които лентястваха и се чудеха с какво да запълнят свободното си време. Първоначално се задоволяваха с хвърляне на камъни и целене с прашка по момчето, а веднъж насъскаха огромния си ротвайлер и той нахапа до кръв кученцето на Мирчо. То квичеше сърцераздирателно, Мирчо се молене и плачеше, а садистите умирахот от смях и удоволствие. Горещата, момчето проми раните на животинчето в малкия ручей,

край който отсядаше, и двамата дълго плакаха. Садистите си намериха за известно време други занимания, утолили отчасти нуждата си да измъчват и тормозят, но после получиха ново вдъхновение, заедно с новата доза наркотици. Събраха още двама-трима селски безделници, които се бяха научили да им подражават, и устройоха засада. Когато момчето се появи, го нападнаха мълчешком, като зли кучета. Започнаха да го бият. Съсредоточено и с наслада. С юмруци, с пръчки, с каквото намажат. Скоро лицето му заприлича на кървава пихтия. По едно време, след силен удар в главата, падна в несвясн на земята и гадните помислиха, че са го утрепали. Тържествено и самодоволно захвърлиха сопите и започнаха да се поздравяват, но момъкът се съвеси и се размърда. Успя да се изправи, стенойки. Бандата толкова се ошашава, че в първия момент не реагира. Момчето се затътри нагоре, покрай поточето, изкатери се по хълма и успя да докмета до малка пещера, която често му служеше за убежище в лошо време. Хиените побесняха от гняв и злоба. Жертвата им се изпълзваше. С викове хукнаха към пещерата. Един от селските тарикати ги спря. Не беше кеф да влязат и отново да го пребият. Трябваше нещо по-така. Нещо, което да се запомни. Той знаеше, че малко по-нагоре, сред камънаците, е вторият отвор на пещерата. Остави там двама бабаити със сопите. Останалите блокираха първия изход и започнаха да хвърлят вътре димки и пиратки, като крещяха и се кълчеха като изроди. Мирчо търпя из-

Д-р ВЕСКА ДУЧЕВА

ДА УМРЕШ КАТО ЯЗОВЕЦ

вестно време, след което, кашляйки, показва окървавената си глава през дупката. Посрещна го град от удари. Единият садист го хвана за косата и го измъкна като звяр от леговище. Пристигнаха и другите. Биеха го мълчаливо. Момчето започна да плаче. После да пици и да се моли. Нямахше лице. Не можеше да се движи. Скоро воплите стихнаха. Само тялото още потрепваше. Скоро всичко престана, но ударите продължаваха да ваят. След това утрепаха кучето и овцете. Целите в кръв и ликуващи се прибраха в селото. Бяха свършили добро дело. Утрепаха малкумен идиот, който нямаше право да диша заедно с тях въздух под небето.

Селото мълчеше обезлюдяло. Дватама старци научиха за случилото се и забързаха към горичката, но беше късно. Плакаха и прегръщаха пребитото си дете. Те нямаха пари за адвокати. Дори не знаеха къде да ги търсят и какво трябваше да направят. Бяха свикнали никой да не им обръща внимание и да ги гонят отвсякъде като кучета. Много, много обичаха сина си. Само него имаха. Не разбираха какво лошо беше сторил, за да разгневят така хората.

Селският полицай и кметът пристигнаха гузни. Чудеха се как да потулят работата. И двамата бяха зависими и трепереха от родителите на садистите. На Мирчо – майната му! Само те да не си навлекат неприятности. Заговориха мазно и ласкаво. Общината ще

дари пари за погребение. И хубав парцел в гробищата. Най-хубавия ковчег! Кметството ще отпусне и някой друг лев на старците да изкарат зимата. Ако трябва, и лекарства. Старицата се умили, защото никой досега не беше така добър с нея. С благодарност целуна ръка на кмета. Добре, че все пак мислеха за тях. Кметът усети горчива буца в гърлото си. За първи път в живота си. Но не си струваше да рискува поста си заради двамата скапани нещастници.

Братята садисти за всеки случай заминаха да живеят и учат в Англия, докато случаят напълно се забрави. Завърнал се от чужбина темен познат ги чул как се хвалят с подвига си.

– Имах чувството, – пъчел се единият – че убивам язовец. Чувал съм, че язовецът има много твърд череп и да го претрепеш, било голям зор. Удряш, блъскаш, той пици, но не умира. Остава жив, докато грохнеш. Трябват няколко здрави мъже, за да го смажат.

Последвал одобрителен смях и някой заговорил за уикенда. Къде могат да се напият най-добре. Къде наркотиците са с по-добро качество, а мацките – леснодостъпни, без особени претенции.

Млади хора! Светски хора! Добре образувани! Доволни от живота си! Само душите им черни и празни, но на кого му пука!

*Из сборника „Грозният ангел“
(Варна: Изд. МС, 2016.
ISBN 978-954-8493-95-6).*

Доц. д-р
ДОБРИН
ПАСКАЛЕВ

ЗАЩО?

Защо не мога с думичка едничка да кажа скритото дълбоко в мен – да бъда морски бриз,
да бъда птичка,
или пък залезът на тоя ден.

Да бъда есента, когато всичко потъва вече в глуха самота;
да съм една угасваща звездичка,
щом някой тръгва тука от света.

Да бъда облакът, дъжда донесъл,
да напон със капките пръстта;
да бъда вятърът, листа понесъл,
а после да ги върна в пролетта.

Да бъда клонка малка
разцъфтяла,
пчеличката, събираща прашец,
мушица, пред окото прелетяла,
или пък плач на някой младенец.

Защо не мога с дума да обхвана безкрайността на тоя вечен свят?
Нима това е Божия забрана,
или оставам си наивник млад?

Ала годините превалят вече,
а пред листа будувам още сам.
Светът остава все така далечен,
мечтата само станала е блян...

МЛАДЕЖКА ЛИРА

Курсант – старшина I степен
ДЕСИСЛАВА МУСИНСКА
ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“

МЕЖДУ ВЪЛНИТЕ И МЕЧТИТЕ

Стоя и гледам аз от борда
И черпя сила от вълните.

Звънливи приказки разказват
За детството и за мечтите.

И малка птичка пак прелита
И чурулика като звучна флейта.
Пътува с нас и пак отлита,
И чакам следващата среща.

Вода бълбука,
Борд се клати,
В далечината фар блещука.
Морето прави тайни знаци,
Напомня за легенди и пирати
И прави ни моряци.

Рисува ни картина, която винаги ще
помня.
Зарежда ме със вдъхновение
И чакам с нетърпение
аз следващото приключение.

Курсант главен старшина
ИЛИЯНА СТЕФАНОВА
ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“

ВИНОВЕН

Тя беше като сълза – чиста и невинна
ти какво направи – отрови я
тя имаше сърце озарено от любов
а ти – поквари го, унищожи го
тя носеше в себе си детска наивност
заради теб вече не вярва на никого
тя притежаваше силен дух
ти прекърши го
тя беше и крехка

а след теб тя стана още по-силна

В твоите очи тя виждаше
великолепно бъдеще
сега си просто спомен
за нея беше първият слънчев лъч
сега си залязващата луна
за нея беше летният морски бриз
сега торнадо което помита всичко
по пътя си
за нея беше сутрешно кафе в ден
необикновен
сега си последната глътка вино
в мрачна нощ

Всичко имаше смисъл
докато смисълът беше ти
но не се тревожи
друг сълзите ѝ ще попие
друг раните ѝ ще превърже
друг сърцето ѝ ще обикне
друг ще ѝ покаже как обича се жена

Курсант – старшина II степен
ГАБРИЕЛА СЛАВКОВСКА
ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“

ТРИПТИХ

Утрин – тъмна,
мрачна. Студ и мраз,
и аз вървя навън.
Никого няма. Само
аз на пътя – сама.
Виждам те в далечи-
ната. Тъжен си, но
сякаш гръм те пора-
зи, щом ме видя, и
усмивка покри ли-
цето ти, сякаш свет-
ла мисъл те озари.
Забърза крачка към мен и се спря.
Гледаш ме, мълчиш, а аз разчитам
със сърцето си какво говориш.
Душата ти ми говори, но устните
мълчат. И зная, че мислиш също-

то, което тревожи и моя ум – от
любов ставаш глупак и прощаваш
непростимото, но как да спреш
тая коварна болест, когато тя те
тегли към нечия друга душа. Това
е, което те кара отново да искаш и
да искаш... да бъдем
заедно двамата сре-
щу тоя студен, мра-
чен, тъмен свят.

...

С крила дохвър-
ча като птица и ме
отнесе високо горе,
където няма място
за друг, а само ти и
аз сме двама. Двама,
толкова различно ед-
накви души, привлечени в една
орбита. Вървим с едни и същи
крачки по дълга, безкрайна бяла
пътека и мислим само за това, как

било е досега без теб. Топъл вятър
лъха косите ми, боса танцувам по
студената земя и виждам как по-
тъвам в една прекрасна любяща
усмивка, опиянява ме погледът
ти, зовящ ме да не си тръгвам ни-
кога от него. И искам само теб...
Посрещам сутринта със спо-
мена за една любов, красива и
магнетична, но само сънувана.

...

Бях нищо без теб. Като огън
без пламък. Но ти дойде и искрата
в мен съживи. Малки и незнаещи,
започнахме всичко и откривахме
света заедно. Аз бях твоята мила,
а ти – моят любим. Непринудено
искрени бяхме в тая малка голяма
любов. Какво ни очаква, не зная.
Но открихме смисъла да бъдеш
обичан в очите на някого, защото
това е най-истинското ни НИЕ.

Божидара Лапако-
ва – X Е клас, Средно
училище за хумани-
тарни науки и изкус-
тва „Константин
Преславски“ – Варна,
– „Любовниците“

55 ГОДИНИ ДЕТСКА ШКОЛА ПО ЖИВОПИС С РЪКОВОДИТЕЛ РАДКО МУРЗОВ

От с. 1.

Започвайки с деца от ран-
на възраст, между 6 – 12 години,
в Школата по живопис се води и
подготвителен курс по изобрази-
телно изкуство за средните и за ви-
сшите училища. Добронамерено
и с обич наставлявани от Радко
Мурзов, малките се учат, рисуват,
творят и докато израстват и пое-
мат по своята пътека, мечтаят за
възможните въображаеми светове
на изкуството. Всички те са чове-
ци с различна нагласа и темпера-
мент, със специфичен натюрел, но
са свързани от стремежа към кра-

сота и увлечението по изящното,
водени от желанието за себеизява,
а и от уважението, почитта към
Учителя творец.

И така, повече от половин век
се изграждат и развиват естети-
ческите възприятия и възгледи на
подрастащите. През изминалите
55 години се сменят възпитани-
ците на Школата, като немалко
от тях се завръщат отново – със
своите рожби. Затова и двете сре-
щи – от 1 и от 16 юни, бяха мно-
голюдни. Малките художници
бяха съпроводжани от родители-
те, от баби и дядовци, а по-голе-

мите – от съученици и приятели.
Присъстваха и някогашни възпи-
таници на Радко Мурзов – някои
от тях с децата си, а една млада
жена – дъщеря и племенница на
две от първите ученички на ху-
дожника, беше на събитието с
детенцето си, и показва картина на
своята майка.

През годините Школата по
изобразително изкуство – Варна,
постига и отстоява своята между-
народна известност. Присъдени
са ѝ множество медали и грамоти
от международни и национални
конкурси на детската рисунка.

Доказателство за професионали-
зма и художническо-педагогиче-
ския талант на ръководителя ѝ е
фактът, че над 85 от някогашните
му възпитаници вече са художни-
ци с висше художествено образо-
вание.

От представената в Арт сало-
на експозиция се вижда – възпи-
таниците на Радко Мурзов имат
талант, усет към красотата и хар-
моничното, смелост на полета
във фантазийно-въображаемото,
завидни умения в изобразител-
ното изкуство. Рисунките им
впечатляват с опита на децата да

надраснат общопознатото и об-
кръжаващото; да се докоснат до
вечното – онова, което ни прави
Човеци.

И понеже настоящият брой 3
(420) на вестник КИЛ („Култура,
Изкуство, Литература“), за трета
пoredна година – след бр. 3 (412)
от 2024 г. и бр. 3 (416) от 2025
г., съдържа текстове на автори
от Сдружението на писателите –
Варна, адресирани към децата, то
като илюстрации включваме ри-
сунки от юбилейната ретроспек-
тивна изложба.

Д-р **ВАНЯ КОЛЕВА**

1. Къде премина детството
Ви? С кои автори и книги порас-
нахте? Кое е първото стихотворе-
ние, което научихте наизуст?

2. Книги с каква тематика и
стил на писане предпочитате да
четете? Имате ли любими автори,
към които се връщате винаги?

3. А какво събужда интереса
Ви да прочетете и как избирате
книги от съвременни автори? По
издателската реклама, по препоръ-
ка на приятели, по книжни ревюта
в интернет или по друг начин?

*Свои кръгли годишнини отбелязаха членовете на Сдружението на писателите –
Варна: Ал Тъна (Златка Андонова) – 5 юни (с. 6); Карен Бейлерян – 23 юли (с. 13);
Герман Щърбанов – 6 август (с. 14); Стела Стоянова – 11 август (с. 15).*

Помолихме ги да отговорят на нашите въпроси.

ЛИТЕРАТУРНА АНКЕТА НА КИЛ

то Ви израстване? Някой, когото
определяте като свой Учител (с
главно У) и признателността към
когото е безусловна във времето?

6. Какво изпитавате, като ви-
дяхте отпечатана първата си книга?

7. С дистанция на времето –

какво най-общо Ви провокира да
пишете? Какви теми и въпроси Ви
вълнуват най-често? Какви прин-
ципи отстоявате?

8. През кои часове от дено-
нощието седате пред белия лист?
Умеете ли да се абстрахирате от
средата, която Ви заобикаля, и мо-

жете ли да пишете по всяко време,
или се усамотявате далеч от всич-
ки и навътре в себе си?

9. Смятате ли, че варненските
литературни творци са популяри-
зирани достатъчно? Какво трябва
да се промени според Вас? Какво
бихте препоръчали? (Например
субсидиране на местните издател-
ства за мотивирането им да изда-
ват и популяризират варненски
автори? Представянето на пове-
че варненци на Алея на книгата?
Превеждането им на чужди ези-
ци? Или друго?)

1. Детството си свързвам с град Търговище. Пораснах с приказките на Ран Босилек, Елин Пелин и Ангел Каралийчев. Първото стихотворение, което научих, бе „Родна стряха“. Днес все още мисля, че е от непреходните творби на българската литература.

2. Чета с удоволствие автори, които впитат в историите си познания от определена професионална ниша на живота. Майсторството на Артър Хейли е завидно в това отношение.

3. Никога не се водят от рекламата за даден продукт. Почти винаги разчитам на личната си интуиция. Тя ми е добър ориентир,

И се бе ширнала тая земя, като шарена кърпа, която мома е постлала пред любимия си, а отгоре ѝ е турила и хляб, и вино, че да го нахрани и напои с обич. Като си сложиш ръка на чело, додето ти видят очите, все лозя с едни такива натежали гроздаци – зърно до зърно, едро и налято със сок, сякаш е гръд на кърмачка. И като ти се спре най-сетне погледът, удря се в заоблените скали на южните склонове на Боаза – възвишението, което пазеше Асмар и лозята му от северния лъх. Старо, та старо бе туй село, стари бяха и родовете, чиито корени, хванали се здраво в чернозема, пиеха заедно от него, та да пребъдат. Въздухът омайваше с чистота и мекост и на човек му се услаждаше да го вдишва и издишва.

В дните на септември и октомври, та чак до първи сняг през ноември, когато слънцето грееше с благородство, хиляди декари лозя чакаха човешките ръце да ги освободят от тежест. Болгар, димят, маврут, гъмза и памид, напълнили се със сок, дивяха младо и старо с благодат и аромат.

Беше Кръстовден. Гроздоберирането и тая година започна

АЛ ТЪНА (ЗЛАТКА АНДОНОВА): „ЛИЧНАТА МИ ИНТУИЦИЯ Е МОЯТ ОРИЕНТИР В ИЗБОРИТЕ МИ“

Ал Тъна (творчески псевдоним на Златка Андонова) е родена в гр. Търговище. По образование педагог, тя съчетава преподавателска и творческа дейност, активно пътува из

България, среща се с хора от различни краища на страната и изследва забравения език – думи и изрази, които са живата памет на българщината.

Автор е на романи „Между два свята“ (2020) и

„Вино“ (2026), както и на сборниците с разкази: „Ръце“ (2021), „Слугиня“ (2023), „Любов“ (2025). Ал Тъна е носител на множество литературни награди в национални конкурси за проза.

Златка Андонова е асоцииран член на Сдружението на писателите – Варна, от 13 ноември 2025 г.

ОТГОВОРИ ПО ЛИТЕРАТУРНАТА АНКЕТА

когато правя изборите си.

4. Дебютният ми роман „Между два свята“ се появи през 2020 г., в труден за мен житейски момент, когато подреждането на

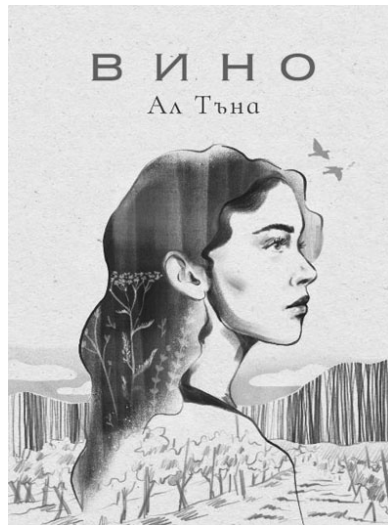
думите ми помогна да продължа напред и нагоре.

5. Нямам ментор в писането. Следвам сърцето и сетивата си.

6. Когато видях книжното тяло на първата си книга, почувствах облекчение. То вече не беше мое, а на другите.

7. Пиша за България и за скри-

ИЗ РОМАНА „ВИНО“ (Велико Търново: „Фабер“, 2026, ISBN 978-619-00-2078-3)

ре на дясната си ръка. Въпреки тоя недъг, извиваше се свирнята му вред, обикаляше площада и стигаше чак до къщите на най-отдалечената махала, откъдето дечурлигата се спуснаха надолу по баира, като търкулнати по нанадолнището камъни. Изведнъж няколко от най-гръмогласните наобиколиха Иван.

– Бате, бате Брашо! Мечкарин

иде! – викна палето на Минчо.

– А? Какъв мечкарин? Каква мечка, бре? Да не си сънувал снощи?

– засмя се Брашолата и разроши косата на момчето.

– Ето, ето! Идат...

И точно тогаз, още преди да се покаже собственикът ѝ, се чу гъдулката. Сблъскаха се звуците ѝ с тези на кавала и хората взеха да се оглеждат. Дотърчаха и други дечурлига, жени и мъже придойдоха и мегданът и без туй пълен, стана още по-цветен.

Първом се показа едно малко циганче, после баща му – мечкарят, а след туй и мечката, която макар да не бе много едра, стъпваше тежко и от време на време изръмжаваше, колкото да държи любопитните настрани от себе си. След тях вървеше млада дългокрака циганка. Черната ѝ коса падаше на вълни чак до кръста. Прихванати с лъскав плат зад тила, къдриците на девойката пружинираха с всяка нейна стъпка. Грациозното ѝ тяло се носеше като лодка в спокойни води, а очите ѝ... Боже! Очите ѝ бяха черни въглени, уж загаснали, ала

ти послания в историята ѝ. Стремя се да ги предавам на читателите си, защото вярвам, че познавайки миналото, чертаем с вещина настоящето и бъдещето си – и като личности, и като нация.

8. Нямам нито време, нито специално място за писане. Когато думите ме намерят, не ги възпирам. Записвам ги, а щом отлежат, ги трансформирам в реч за другите.

9. Мисля, че варненските писатели биха могли да представят творчеството си на повече открити сцени за литературни четения, игри или викторини. Смятам, че живият контакт с читателите е незаменим. Само лице в лице получаваме и даваме повече, отколкото можем.

още хвърляха огън във въздуха. Кожата ѝ – лъскава и гладка, същинско кадифе, което те предизвиква да го погалиш с пръст.

– Албено! – извика ѝ мечкаринът. – Вдигни синджира на Гуда, че се влачи, не видиш ли!

Жената се наведе, пендарите от кърпата на кръста ѝ звъннаха, изправи се сетне и погледна право пред себе си, където стоеше Брашолата. Устните на циганката се разтвориха като пъпка на роза рано сутрин, извитите ѝ тънки вежди се повдигнаха и тя тихо рече:

– Добър ден!

Брашолата се усети, че гледа като замаян, не можеше да откъсне очи от тия насреща му. Хипнотизиращи, те го поведоха към един друг свят, за който той отдавна мечтаеше. Циганката се усмихна с крайчеца на устните си, отметна косата си назад, а десетината гривни на ръката ѝ издрънчаха, сякаш за да разкъсат невидимото сливане на две търсещи се енергийни топки.

* Чолак – човек с увредена, осакатена или липсваща ръка (еднорък), както и левичар.

ПРИКАЗЕН СВЯТ

Гномчо беше най-сърдитото градинско джудже на света.

Стоеше под старата кичеста пурпурна роза от години. Носеше червена шапка, килната надясно, и синя блузка на жълти райета. Бялата му брада се спускаше почти до земята, а над месестия му нос бяха нарисувани малки черни очета и дебели смръщени вежди. Никой никога не го беше виждал усмихнат.

Сутрин слънцето гъделичаше нежно носа на Гномчо, но вместо да се размее, той се мръщеше и мърмореше сърдито:

– Пфууу! Пак ли светло!

Нощем, щом небето притъмнееше, градинското джудже сумтеше нервно:

– Пфууу! Пак ли тъмно!

Когато завалеше, капките подскачаха весело по листата, цветята благодарни пиеха дъжд до насита, а охлювите излизаша

и танцуваха бавен охлювски танц по двойки. Само Гномчо нареждаше кисело:

– Пфууу! Пак ли мокро!

Но времето далеч не беше единственият проблем на брадатото джудже. На него например пеперудите му се струваха прекалено шарени. Пчелите – твърде бръмчащи. Охлювите – ужасно бавни. А цветята – дразнещо ароматни.

Ето защо всички в градината го наричаха Гномчо Недоволков и гледаха да го заобикалят.

Но една тиха лятна вечер, когато небето беше синьо като мастило, Гномчо видя малка светлинка да танцува над тревата. Не беше звезда. Не беше и искра. Беше красива светулка. А той никога не беше виждал светулки и я изучаваше внимателно.

Тя летеше леко, досущ като

ГАЛЯ СИМОВА

ГНОМЧО НЕДОВОЛКОВ

изящно фенерче с крилца. Някога и Гномчо имаше малка соларна лампа във формата на сърце, точно на гърдите си. Тя обаче никога не светна, защото беше с фабричен дефект. Стопанинът на двора я беше извадил, за да я ремонтира, но я запиля някъде. И сега на мястото ѝ, в гърдите на Гномчо, зееше мъничка празнина.

Светулката се приближи до градинското джудже, завъртя се около червената му шапка и прошепна в ухото му:

– Добър вечер! Радвам се да се запознаем. Аз съм Светлана.

Гномчо отвори уста да каже:

– Пфуу! Пак ли някой свети и досажда!

Но не каза нищо. За първи път в живота си той забрави да мърмори.

Светулката блесна нежно пред очите му, кацна на топчестия му нос и прошепна:

– Не чух името Ви. Бихте ли го повторили, моля.

Гномчо смръщи нос и кихна. Светулката излетя и каза сконфужено:

– Извинете, че Ви обезпокоих.

И отлетя. А нещо в гърдите на Гномчо, които иначе си бяха съвсем празни, тихичко трепна.

На следващата вечер той чакаше Светлана развълнуван. И на по-следващата, и на по-следващата.

– Не, че ми липсва – мърмореше си той. – Просто се чудя дали пак ще досажда и ще пита за името ми.

Но когато светулката се появяваше, очите му светваха над тревата. Може би, защото Светла-

на се отразяваше в тях.

Минаха няколко дни. Гномчо пак се правеше на сърдит. Пак мърмореше за слънцето, за дъжда и за охлювите. Но вече всички забелязваха, че го прави някак по-меко.

Една вечер светулката долетя съвсем близо. Кацна тихо върху гърдите му. Право на мястото, в което зееше тъмната празнина. И тогава се случи чудо. Под брадата, под синята дрешка на джудже-то, точно там, където някога беше сърцето му, заблестя топла златна светлина.

Цялата градина ахна. Високите рози се наведоха към светещото джудже. Калинките спряха да танцуват по листата. Дори охлювите се опитаха – доколкото им позволяваха охлювските сили – да побързат да изпълзят изпод високите треви, та и те да зърнат

На с. 14

ПРИКАЗЕН СВЯТ

**ДИМА
ДИМИТРОВА**
(28.X.1933 –
14.XII.2023)

ДЕТЕТО

Едва стъпило на прага
и с усмивка – розов цвят,
то ръчичките протяга
да прегърне този свят.

И загледано в небето,
търси своята звезда.
А тя мъдро Горے свети
и го пази от беда.

ВЪПРОСИ

Питаш ме: защо е вечер,
вятърът къде е,
птиче от земи далечни
тук защо не пее.

Корабите как намират
пътя през морето?
Синя вода как извира?
Колко е небето?

Слънцето защо е горе,
Месечко, звездите?...
Питаш, питаш – неуморно,
жадно, ненаситно...

Отговарям до безкрайност.
Но ще дойде време –
ще пораснеш и ще знаеш
повече от мене.

Из „Детство – по-свидно от трохата
и солта“ (Варна: „График“, 2019)

**ЦЕНКА
ИЛИЕВА**

Край морето и вълните,
или горе, на Балкана,
сбира, без да му е трудно,
песни и усмивки чудни.
То на слънце е богато
и се казва жарко .....
(ЛЯТО)

Златни класове люлее
в дар от Слънчевата фея.
Чака морните жътвари
да напълнят вред хамбари,
даже зърнените кули
този хлебороден .....
(ЮЛИ)

Царството ѝ – жарко лято.
В тъмното стрелички мята
и лети в посока своя,
без опасност на завоя.

Носи рокличка на булка
и е търсена .....
(СВЕТУЛКА)

На гърба си къща носи,
а пък вижте – ходи боса.
Много стара е и знае
всички мъдрости в безкрая.
Тази баба тук с къщурка
е добрата .....
(КОСТЕНУРКА)

Из „Гатанки???“ (Варна:
ИК СТЕНО, 2023)

НАСЪН

Всяка нощ при тебе спирам
с босоногите крачета
и вълшебната си лира.

И се виждам там, на двора,
или с топка от парцали –
да играя без умора.

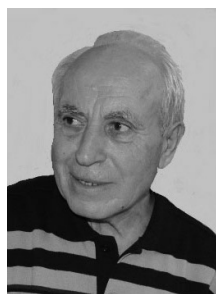
А с приятели чудесни
гоним пъстрото хвърчило
сред закачки и сред песни.

Но се будя до морето –
осъзнавам, че далеч съм
от игрите и детето.

Няма топка и хвърчило,
няма песни и закачки –
детството ми – веч било е...

Из „В пороя на дните“ (Варна:
ИК СТЕНО, 2013)

**ИВАН
ЕДРЕВ**

МОЙТО
БРАТЧЕ

Малкото ми братче
подир мене крачи.
Вече ми дотяга.
Как ли да избягам?

Казвам, че отивам
да бера коприва.
С плач се то налага:
„Аз ще ти помагам!“

За урок щом тръгна –
разправия дълга.
Братчето надава вик:
„Искам да съм ученик!“

– Ще вървя – му рекох
днес – на зъболекар.
А пък там – боли, боли...
Вкарват в зъбите игли!

– Стига залъгалки
с мойте зъби малки.
Аз на зъболекар бях.
Тебе, батко, те е страх!

МИЦА Е УМНИЦА

Мойта котка Мица –
истинска умница!

Йоана Йорданова – 11 години – 2023 г.

Зад гърба ми само дебне
пред компютъра да седне.
С мишката да си играе.
А защо ли? Мица знае
как да влезе в интернет,
да поръча сладолед
за мен, а за нея – пица
с шунка. Ах, каква умница!

КОМАРЧЕ ГЪДУЛАРЧЕ

Стига, палаво комарче.
Млъквай, тъмно е навън!
Аз заспивам, гъдуларче,
с твоята песен: Зън, зън, зън!

И без ноти свириш звънко,
покрай мен въртиш се в кръг.
Имаш си хоботче тънко,
то навярно ти е лък!

Но от мене си на пея.
Кой, кажи, ти разреши?
Само да не щипнеш, гледай,
щръкналите ми уши.

Ако утре аз не слушам,
знай, ще си виновно ти.
Вече ми дойде до гуша!
Я при баба отлети.

Много-много тя не чува
и похърква си насън.
А какво ли пък сънува?
Твоята песен: Зън, зън, зън!

**СВЕТЛА
ВЕЛЕВА**

ИГРА

Хайде да броим до пет –
пръстчетата ред по ред.
Заедно – едно, две, три –
бързо с мене повтори.
Четири кажи и пет –
цифрите са те наред.
И на другата ръка
да направим таз игра.
Пак така – едно, две, три,
тъй числата подреди.
Четири и пет накрая,
с радост ще си поиграя.
Неусетно в този ред
преброихме пак до пет.
Браво, вече си голям –
можеш да броиш и сам!

ЖЪЛЪДЧЕ

Жълъдче с калпаче,
истинско юначе.
Гледа от високо
вижда на широко.
Свраката креслива
все му се присмива,
че е той голтаче,
даже със калпаче.

ПРИКАЗЕН СВЯТ

ДОНКА
КОЛЕВА

БАЛЪТ

В омагьосания град
сбрал се приказният свят.
Веселбата – до зори.
От всички приказки добри

надошли са цяла чета:
Снежанка, Седемте джуджета,
Хензел, Гретел... А козата
си довела и децата.

Маша, даже и Мечокът,
Котаракът и Патокът,
Елфът, Палечко, Малвина,
татко Карло с Буратино,

Калчо с царювата щерка,
Карлсон, на гърба със перка,
Шапчица червена тук
довела мънищкия Мук.

Мък-примък, ей, калпазанка,
довлекли галена Богданка.
Трима братя, три принцеси,
бабата, що хляба меси,

и оловното войниче,
даже Спящото момиче.
Може ли без Пъстрокожка,
петльо, златната кокошка,

белка с бухнала опашка,
хубавата Пепеляшка,
Пипи, Аника, Алиса,
Баба Меца, Кума Лиса...

Да, ще спомена и нея,
а сред тях – Добрата фея.
Настанала е веселбата,
танци, смях... до небесата.

Вън, по пътя... завилняла
като буря люта хала,
пламък бълвал огнен змей,
идвал страшният Касшчей.

Движели се с тежки ланци
трима яки торбаланци.
Във ръката със тояга
мъкнела се Баба Яга,

Мащехата лоша, зла,
на купон и тя дошла.
Сбирщината страховита –
без покана – на визита!

Тази група, ах, защо ли,
(подскажете) за добро ли
към купона се запътва?
Нещо лошо се замътва!

Стражът, дяволчето Фют,
дал сигнал – един салют.
За опасността научил,
някой портата заключил

Йоана Йорданова – 14 години – 2026 г.

и залостил с дървен пън...
Те останали навън,
макар и бесни, в своя яд,
щат – не щат, кръгом – назад.

Ах, героите добрички
тъй доволни били всички.
Чак до сутринта играли...
В приказките се прибрали.

ЖАСМИНА
ПАНА-
ЙОТОВА

ЕСЕН

Късна есен е в гората,
Вятърко играй с листата.
Откъсва ги и с тях танцува,
но дорде се налудува,
събори всичко на земята
и ето ти – килим в позлата.
Катеричка опашатка
скача като акробатка
и ситни със бързи стъпки,
носи си сушени гъбки
и до жълдите сбрани
трупа и геройски брани.
Ежко, запасен със круши,
под листата се промуши
и реши, че ще поспи –
Снежко нека да вали,
да вали и да натрупа.
Мечо спинка във хралупа,
на кравайче се е свил,
до носата се е завил.
Всички са облекли вече

най-дебелите елеци
и в очакване са тука
Баба Зима до почука...
Но ще се намерят смели –
вместо в топлите постели
да сънуват зимен сън,
да лудуват пак навън,
а гората ще утихне,
докато Слънчо се усмихне.

ПРИКАЗКА ЗА ЕЛАТА

Във вековната гора
расла приказна Ела.
Галили я ветровете,
пазили я като цвете.
Дъждовете ѝ дарили
аромат и свежи сили,
за да порасте голяма.
От лъчите си премяна
слънцето ѝ изтъкало
и дръвчето засияло.
Птички в клоните запели
малките им там растели,
катерички и мушички
забавлявали се всички.
На животни и тревички
с клоните като с ръчички
давала за сладка дрямка
зиме – завет, лете – сянка.
Тази хубост тъй голяма
зърнали човеци двама.
„Коледа не е далече,
може би е време вече
да отрежем ний Елата,
да зарадваме децата.“
Тътен разлюлял гората,
с болка паднала Елата.
Пънче със голяма рана
сам-самичко там остана.
Тъй красивата Ела

стана коледна елха!
И със новата премяна
грейнала е уж засмяна,
и със сетната си сила
радост кратка пак дарила.

P.S. Струва ли си радостта
човешка да се плаща с тази
грешка?

ЕКАТЕРИНА
МИТЕВА

СЛАМКА

Малка буболечка
тръгна по пътечка,
спъна се във клечка,
ревна като мечка:
– Кой ме преобърна?
Кой света обърна?
Доле е с главата,
горе е с краката.
Как сега да стана,
пътя си да хвана?!
Ех, че лоша сламка
има в таз полянка!
Помощ! Помогнете!
Бързо ме спасете!
Някак ме бутнете
и ме превъртете...
Чуло я комарче –
весело другарче,
бързо долетяло,

в чудо се видяло,
че туй буболече
тежко било вече.
– Нямам, братко, сили,
но да сме щастливи,
че тук има сламка,
здрава като дрянка.
Хващай я, подпри се,
с нея превърти се.
Тя ще те избави,
тя ще те изправи.
Знай, че ще е лесно,
и ще е чудесно
да си имаш сламка,
да вървите двамка.
Малка буболечка
тръгна по пътечка –
във глава с поука,
със сламка за разтуха.

СПИНКАЙ, КАЛИНКЕ

На малката калинка много ѝ
се спинка,
прибра си крилцата,
търтри си крачката,
не върви напето,
търка си нослето,
иска уж да литка,
ама все залитка.
Очички затваря,
клепачи заваля,
за сън се протяга,
точници прозява.
Хайде спи, калинке,
алена малинке,
търкулни се – ето, тука,
под листето,
в люлчица зелена
Сънчо ще те люшне,
в пазвите си чудни сладко
ще те гушне.
Сребърна луничка с лъч
ще те погали,
жабки ще заквакат
в ручей и вади,
комарче ще звънне,
шурче ще запее,
доде златно слънце
пак не изгрее.

МЪНЧО

Брат един си има Сънчо,
палав брат на име – Мънчо.
Малък, рошав и скоклив,
шумен, смешен, закачлив.
Все кокори той очи,
мисли само за игри.
Легне ли дете да спи,
шепне му: „Станй, станй!
Като зайче подскочй,
разсънй се и играй,
весело е с мене, знай!“
И не щеш ли, този Мънчо,
дето братче е на Сънчо,
почна с Еми да палува,
все на нея той гостува.
Затова не я корете
и въобще не я винете,
че за сън не ще да знае.
Просто Мънчо ѝ влияе.

ПРИКАЗЕН СВЯТ

ТУРХАН РАСИЕВ
(28.I.1942 – 14.VII.2025)

ХИТРОТО ВРАБЧЕ

Някакъв орел събрал всичките птици и заявил:

– Ако измежду вас има някой, който може да пее с по-силен глас от мене, да излезе отпред.

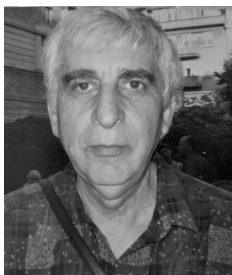
Нито една птица не издаде звук. Тогава орелът отново извикал:

– Който иска сам да се бие с мен, да излезе насреща ми!

Птиците отново мълчали. Окуражен, орелът отново извикал:

– Ако някой може да лети по-високо от мен, да се покаже, че да го видя...

Врабчето, което отдавна се ядосвало на високомерието на орела, повече не издържало и доколкото глас има, изкрещяло:

– Аз съм. Аз мога да летя по-високо от тебе.

– Ти ли бе, дребосъче! – рекъл орелът и се изсмаял.

– Да! – отвърнало врабчето.

– Аз мога да летя по-високо от тебе. Ако вярваш на себе си, да застанем на старт...

И така орелът и смелото врабче застанали един до друг и разперили криле. Още при първия замах, врабчето с един скок се наместило между големите криле на орела. Орелът не разбрал това и започнал да се извисява. Кацнал на най-високите скали и извикал:

– Къде остана, врабчо?!

Врабчето отговорило:

– Тук съм, орльо, тукааа!

Понеже гласът на врабчето

идел отгоре, орелът се почудил. Излетял на още по-високо. Щом влязъл между белите облаци, пак извикал:

– А сега, къде си, Врабчооо?! Къде си, дребосъче?!

Врабчето отново се обадило от гърба на орела:

– Тука съм, орльо.

Тогава орелът побеснял от яд. За да се извиси на по-високо, разперил още повече крилете си. Обаче лека-полека силите му се изчерпили и започнал да пада като камък надолу. Накрая се ударил в скалите и умрял. Тогава врабчето казало: „Пррр“, и литнало измежду крилете на орела.

ГОЛЯМАТА ТИКВА

В градината на един беден селянин пораснала една голяма тиква. Беднякът много се зарадвал. След като пресмятал и размислил, решил да подари това чудо на чудесата на падишаха. Един ден отишъл до сарая и дал тиквата на падишаха. Падишахът останал много доволен. Веднага извикал адютанта си и му заповядал да

даде на селянина един красив кон. Бедният селянин много се зарадвал. Събитието бързо се разпространило наоколо. И стигнало до ушите на един селски богаташ.

– Брех! – рекъл богатият селянин. – Падишахът дал срещу една тиква цял кон. Кой знае какво ще даде, ако му подаря един кон.

Избрал най-хубавия си жребец и го занесъл на падишаха. Подарил му го. Падишахът приел коня, обаче веднага се досетил какво очаква насреща богатият селянин. Извикал веднага адютанта си и му казал:

– Виж, този човек е най-богатият в селото. Донесъл ни е един жребец. Подарък!... А ние да му подарим тиквата, която донесе оня беден селянин.

И богатият селянин, ще – не ще, взел голямата тиква и се върнал вкъщи, като се замислил дълбоко.

Щом чу песента на капчука, Врабчо разбра, че зимата си отива. Отива си заедно със студа и с глада – заподскача весело врабецът. Мъчно му бе само че Баба Зима отнесе единствения му приятел – снежния човек, и взе да се чуди какво ще прави сам-самичък в градината – тъжна и гола-голеничка. Слънчо сякаш се досети за тревогите на птичето, надигна се от пухената си постеля и изпрати към градината слънчеви зайчета. Те събудиха земята от дългия сън, а тя се нагизди за пролетния празник. Облече дървета и храсти в дантели. Постла зелен губер и цветята надигнаха главици. Дори горделивата Роза скри бодлите си с нежни зелени листенца. А когато Южнякът засвири и пчелиците затанцуваха, Врабчо видя как високо в синевата запърха с криле ято. Сред това ято бе и приятелят му Славейко. Той се връщаше от юг в родното гнездо и носеше за своите приятели дар от далечна страна – едно чудно зрънце.

– Какво е това зрънце? – попита изгладнелият врабец. – Става ли за ядене?

– Не, Врабчо! Това зрънце е вълшебно – отвърна славейчето. – Ако го гледаме с любов, от него ще се роди крилато цвете.

– Разправа измислици – обади се господарката на градината Роза. – Няма летящи цветя! Моите деца са най-прелестните създания и омагьосват с аромата си млад и стар, но не могат да летят.

Останалите цветя също не повярваха на славейчето. Обиденото птиче се сгуши в гнездото. Натъжи се, че не му вярват и повтарят думите на високомерната Роза.

– Времето ще покаже кой е прав – заключи врабчето, – а сега да намерим дом за зрънцето. То не може да живее в гнездо, щом като е цвете.

Думите му не донесоха мир. Обитателите на градината засприха кой да се погрижи за странния дар. Чудеха се дали наистина

БИСЕРКА АЛЕКСИЕВА

ПОДАРЪКЪТ НА СЛАВЕЯ

от него ще се роди цвете, или ще станат за смях с наивността си. Само срамежливата теменужка се съгласи да приюти зрънцето на едно от своите листенца, та да си има летящо другарче. Като чу решението ѝ, Роза се ядоса, че някакво си нищожно цвете иска да се прочуе с летящо чедо. Не стига, че тази дребна теменужка се осмелява да съперничи на Розиното ухание, а сега е решила да премери и великодушното си с господарката на градината. Затова Роза рече:

– Само царица на цветята може да отгледа летящо цвете. На мене се пада честта да се погрижа за странния дар. Но славейт е длъжен да свие гнездо сред листата ми и всяка нощ да ми пее приспивни песни!

Теменужката се натъжи, ала волята на царица Роза бе закон в

градината и Славейко заживя сред бодливите Розини клони, а върху едно листенце постави своя дар. Занизаха се дни, изпълнени с грижи. Птичето пазеше с крилца зрънцето от вятъра, от дъжда и от любопитството на врабчетата, а нощем пееше песни за далечни земи. В това време Роза мърмореше, че скоро всички ще узнаят какъв лъжец е славейт. Но чудото се случи – една сутрин от малкото зрънце се излюпи мъничка нежна буба. Появата на дребосъчето не зарадва Роза, а я стресна. Разтреперана от ужас, тя сграбчи с бодливите си клони славейчето и закрепя:

– Измамнико, веднага махни от мен тая гнусна твар! И ти не се мяркай повече пред мен! Аз те приютих, неблагодарнико, а ти искаш да погубиш хубостта ми!

Крясъците на Роза изплашиха всичко живо в градината. Никой не искаше да приюти малкото създание – бояха се, че то ще погуби листата им. Зачуди се славейт какво да прави. На помощ му дойде черницата – приюти и птичето, и бубата. Хранеше я с листенца. Люлееше я на вейка, а когато Слънчо се издигаше високо, криеше безпомощното създание в своята сянка. Успокои се славейчето и нощем пееше за добрата черница. Дните минаваха, изпълнени с тревога. Растенията в градината се сърдеха на славейа, че е донесъл враг, който ще ги погуби. Изпратиха Врабчо да клъвне пълзящото същество и да ги отърве от опасността. Затрепка с крилца врабчето, но черницата го прогони. Царица Роза не се откажа от намерението си да погуби бубата и изпрати паяка да изпълни волята ѝ. Той се спусна по нишка до малкото създание и какво да види – гадинката също

като него преди и си прави чудна дрешка. Върна се паякът при цветята и взе да ги успокоява, че бубата на черницата е вълшебна, щом преди златна нишка. Роза не пожела да чуе своя пратеник и го заплаши с бодлите си. Дали заради разказа на паяка, или заради славеевите песни – цветята спряха да слушат заплахите на Роза. Денем се радваха на Слънчевите ласки, а нощем се унасяха от шепота на черницата, която приспиваше с приказки малката буба. Веднъж призори песента на славейчето привлече златно облаче. То поръси с лейката си света. Окъпан, Слънчо се засмя, а люлящите закимаха с розови бузки и изпълниха градината с аромата си. В тоя ранен час на черничевата вейка засия нещо. Врабчо помисли, че е слъчево зайче, но златното създание затрепка с крилца, закръжи над люляците, завъртя се край цветята и целуна тъжната теменужка. После затанцува с Южняка.

– Какво ли е това чудо? – питаше се врабчето. – Цвете! Златното цвете лети!

– Славейт наистина ни е донесъл летящо цвете! – оокори се и теменужката.

– Благодарим ти, славейче, за подаръка! И ни прости обидите – зашепнаха засрамено цветята. – Разбрахме, че любовта дава крила дори на родения слаб и немошен.

– Благодарете на черницата – отвърна славейт. – Заради нейните грижи и обич днес се радваме на летящото цвете Пеперуда.

От този ден скромното черничево дърво и мъдрият крилат певец се радваха на признателността на цветята, а Врабчо разказа на всички птички за чудния славеев дар. Питате какво е станало с Роза... Роза си е все така красива, но вече никой не я приема за господарка на градината, щото всеки жъне това, което е посял.

Рая Краева – 10 години

ПРИКАЗЕН СВЯТ

Близко до брега на понякога гостоприемното, а друг път – негостоприемно море, се извисява замък. В околностите друг такъв няма. Той прилича на онези приказни дворци от стари времена, когато рицарите следвали своите духовни принципи и цели. Смелите воини защитавали бедните и слабите, вдовиците и сираците. Под тежкия шлем и твърдата броня носели и стоманена ризница. На големия щит изобразявали герб – своя или на господаря си. Водели ги морал и добродетели. Сега тези качества се носят като мит, останали някъде далеч, в приказките. Дали, за да ни припомним, че колкото повече сме ги забравили, през толкова повече страдания ще преминем, дворецът, погледнат от птичи поглед, прилича на кръст. Напомня ни какво е животът – борба, изпитание, а може би дори и чистилище за душата.

Замъкът се превърна в любимо място на много туристи и със своята красота и мистичност омагьосва всеки посетител. Тук вятърът играе между кулите, оплита косите на гостите, издува дрехите им като балони, сякаш ще ги понесе към облаците. Дори при случай тайничко ги подслушва. Слушаше за неволите им и понякога му се искаше да издуха болката от душите им, толкова добър и милостив беше той. Ето, сега се приближава към мъж, жена и тяхното момче. Надничал над главите им, никак тъжни му се виждат.

– Скъпа, ела да видиш тези рицарски доспехи, направо като от времето на крал Артур – мъжът подаде ръката на съпругата си.

Тя се усмихна плахо и мило, силите не ѝ достигаха. Вгледа се Вятърко в очите ѝ и видя – преди месец лекарите бяха открили тумор в едната ѝ гърда и спешно я оперирали. Изследванията показали лоши резултати и те побързали да спрат болестния процес. Какво друго виждаше в очите ѝ? Как чува диагнозата: „Имате рак“... та това е все едно да ти четат смъртната присъда. Вятърът видя как докторите я успокояват, че в днешно време тази болест се лекува, че има нови и мощни лекарства. А после срещу него плъзна тъмна мъгла – това беше страхът на жената: дали ще се излекува, колко живот ѝ остава, ще тръгнат ли метастази, или ще се спаси, ами момченцето ѝ, дали ще го види голям мъж... Мъглата беше огромна, гъста и черна. „То в днешно време и грипните вируси вече са мутанти, и трудно се поддават на лечение, те за рака седнали да ме успокояват – мислеше си жената. – А и тази химиотерапия, чувала съм, че много тежко се преминава. След седмица ще ми опада и косата, вече няма да съм жена в очите на мъжа си – без гърди, без коса. Господи, на какво ще приличам? Детето ми ще иска ли да ме погледне, или ще се уплаши от вида ми? Казват ми да си купя перука, тъкмо ще изглеждам модерно, какво знаят те!“... Мая се опита да събере сили и прегърна Васко, искаше да му отдаде най-голямата топлина и нежност, на които е способна. Когато знаеш, че краят е близо, всеки миг изживяваш като последен и си благодарен за всяка минута, споделена с близките хора. Усети милувката на вятъра, можеше

ли той да прогони тягостните мисли от главата ѝ – усмихна се на себе си и почти незабележимо поклати глава. Искаше ѝ се да полети с него като птица, да се почувства лека като перце върху раменете му. Жената погледна към невръстния си син и сълза, побрала майчината мъка колкото цял океан, се готвеше да се търкулне по бедите ѝ страни.

Детето се затича към езерото. Радваше се на белия лебед, който грациозно се носеше по огледалните води. Момчето се навее към птицата и двамата сякаш си пошушнаха нещо. Мая залитна и щеше да падне в езерото, ако не беше бързата реакция на мъжа ѝ Васко.

– Мила, какво ти е? Какво стана?
– Зави ми се свят, трябва да полегна някъде.

Никой не видя как белият лебед се завъртя като вихрушка и се превърна в красива жена – в сребристо-бяла рокля и пелерина, обсипана със скъпоценни камъни.

– Мога ли да ви помогна? – обърна се тя към семейството.

– Вие сигурно сте от замъка? На съпругата ми ѝ прилоша, скоро претърпя операция и химиотерапия. Трябва да полегне за малко.

– Елате, ще ви покажа къде можете да отидънхте, а този малчуган го оставете при мен, ще се погрижа за него.

– Много Ви благодарим, много сте мила!

Васко и Мая се запътиха към посоченото място, а Алекс хвана за ръката мистичната жена.

– Ти вълшебница ли си? Видях те!

– Ти ме повика, малкият! Аз съм Аполония, дъщерята на Ятрус – бога на водните стихии, и господарка на царството на Еднорога. Искаш ли да ти го покажа?

– Добре – каза тихо момчето и повдигна леко раменете си.

– Какво те е натъжило толкова, мило дете? – царицата клекна до момчето и сложи ръка на гърдите му.

– Мама има рак. Те мислят, че не разбирам нищо, но аз знам, че тя умира. Ако си вълшебница, помогни ѝ!

– Това не е лесна работа. Има един Господар на всички небета и само той може да я излекува. Но ще се опитам да помогна. Нашият смел Рицар на Еднорога е в плен на лоша магия и само чисто сърце може да го освободи. Ако направиш това, може би Господарят на небетата ще ѝ помогне.

Детето се усмихна и лицето му засия като слънце. Аполония завъртя отново наметалото с камъните и двамата с Алекс потънаха в светлосиня вихрушка. Само след един кратък миг се озоваха на изумрудена полянка. Алекс пусна ръката на царицата и се загледа в тревичките. Те си имаха малки главички и му се поклониха със зелените си рокички, а цветята се разхождаха между тях като кралски особи.

– Това цветя ли са? – попита учудено детето.

– Да – усмихна се грижовно жената.

– Но те ходят, говорят?

– Да, те са моите най-добри при-

КАТЯ ВАНГЕЛОВА

РИЦАРЯТ НА ЕДНОРОГА

ятели. Понякога правят пакости като малките момченца, но аз бързо им прощавам – Аполония погали детето по главата и го щипна по носето.

Вървяха през полянката и не след дълго се озоваха пред красив дворец от светлосин мрамор. Вратите нямаха дръжки, нито ключалки. От едната им страна ромолеше извор, чиито води се лееха в четирите посоки на света.

– Ятрус повелява! – изрече жената и портите бавно се разтвориха.

Момчето гледаше вълшебствата с изумление. Влязоха покрай колони от диаманти, които отразяваха блясъка на слънцето и стигнаха до огромна зала. В центъра ѝ имаше кладенец. Момчето погледна във водите му и видя едър русолав мъж в тъмница, а около него лъчи, които го обгръщаха като здрави въжета.

– Кой е този?

– Това е нашият Рицар на Еднорога. Зла вещица от подземното царство го омагьоса. Само той знае къде живее Еднорогът, двамата са пазители на царството ни. Сега злата магьосница се опитва да унищожи нашия дом.

– Но нали и ти си вълшебница? – попита момчето.

– Да, правя, каквото мога, но силите ми скоро ще се изчерпят.

– Как можем да го спасим?

– В една тъмна пещера е скрит камъкът на Венера, той пази Рицаря на Еднорога. Ако го намери човек с чисто сърце и се спусне във вълшебния кладенец, ще развали злата магия на вещицата. Тогава ще можем да я прогоним далеч оттук.

– Покажи ми къде е пещерата?

Ще потърся този камък – каза Алекс.

– Сигурен ли си? Не те ли е страх? – попита Аполония.

– Ти каза, че ако ви помогна,

Господарят на небетата ще излекува мама.

– Той винаги възнагражда добрините.

– Да вървим тогава!

И двамата тръгнаха към една висока планина. Над тях летяха и кацах по раменете им палави елфи. Дърпаха Алекс за носето, опитваха се да го спънат, но това не го спря, а само го развесели. Когато стигнаха входа на страшната пещера, Аполония се дръпна назад:

– Аз нямам право да вляза вътре, трябва сам да продължиш.

Алекс кимна леко и плахо пристъпи в тъмнината. Сърчицето му щеше да се пръсне от страх, но той стискаше юмруци и пристъпяше крачка по крачка. Мисълта за болната му майка му даваше сили и смелост. Явно „смел“ не означава безстрашен, а да пребориш страха си. Пристъпвайки бавно, изведнъж се спъна в нещо, наведе се и го взе. В ръцете му проблеснаха струните на малка лира. Момчето я стисна в едната си ръка и продължи напред. Някой го дръпна за блузата, после за крака и то падна. Искаше му се да извика, но знаеше, че трябва да се справи на всяка цена. Толкова много обичаше своята майка – тя беше най-добрата и най-грижовната.

– Какво си ти? Кой си? – попита момчето.

– Черен съм – като ехо отговори един стържещ глас. – Ще ти взема чистата душа!

– Не ти я давам, тя ми трябва – да спася мама!

– Ха, ха, ха – закиска се глътът. –

Че кой те пита? – и една огромна ръка докосна гърдите му.

Алекс се дръпна и първото нещо, за което се сети, беше малката лира. Дръпна струните ѝ и вълшебна мелодия се разнесе във въздуха.

– Спри, спри! – викаше гласът.

– Това убива таласъми! Аз трябва да опазя камъка на Венера, вещицата ще се разлюти и ще избие всички!

Детето още по-настойчиво дръпна тънките струни, после ги погали нежно и с всяко докосване звънваше красива мелодия. Таласъмът крещеше – първо, по-силно, а после звуците започнаха да отслабват, докато накрая замлъкна. Алекс въздъхна облекчено и тъкмо вдигна крак да продължи, пред него заблестя розова светлина. Той се приближи към нея и видя красив розов кристал.

– Аз съм камъкът на Венера. Пазител съм на рицарите на Еднорога и ти вече си един от тях – чу малкото момче. – Вземи ме в ръце и аз ще те водя – продължаваше да говори камъкът и светлинки танцуваха около него.

Детето пое в малките си длани розовия кристал и тръгна след светлината.

На входа Аполония го чакаше и много се зарадва, когато видя, че се е преборил с таласъмите. Прегърна го и побързаха да се върнат в двореца. Там момчето затвори очи и се потопи във вълшебния кладенец, и вече не се страхуваше, защото знаеше, че камъкът на Венера ще го пази. Розовата светлина се разля и освободи омагьосания рицар. Той застана в полуклекнало положение и се поклати на малчугана. Наведе глава и му подаде своя меч. Отпред, на ризницата му, имаше златен еднорог.

– Ти си новият Рицар на Еднорога и пазител на камъка на Венера, вземи този меч! – каза мъжът.

– Не, аз съм малко момче. Искам само Господарят на небетата да излекува мама – Алекс поклати глава и направи крачка назад.

Мъжът се изправи, докосна дясното рамо на момчето с меча си и каза:

– Ти си новият Рицар на Еднорога и когато пораснеш, ще те чакаме да се върнеш, за да заемеш мястото си. Пази чистото си сърце от таласъмите във вашия свят. Когато някой направи добро дело, Господарят на небетата изпълнява най-съкровено му желание!

– Алекс, Алекс – Васко побутваше задрямалия си син на пейката.

– Тате, къде е Рицарят на Еднорога?

– Това място май те омагьоса? – засмя се таткото и го прегърна. До тях застана и Мая.

– Как са моите момчета?

– Мамо, мамо – хвърли се на врата ѝ детето. – Господарят на небетата ще те излекува!

Жената целуна момчето и го гушна, така сякаш не искаше да го пусне никога.

След няколко месеца направиха нов скенер на Мая, ракът си беше отишъл.

Какво е животът ни? Чистилище или бойно кръщение? Всеки минава през своите изпитания в по-ранен или по-късен етап. Затова нека ценим всеки миг от неговото безмълвно величие, да извървим пътя с поклон към изгряващото Слънце и залязващата Луна – с вяра и надежда в неговата святост!

Александра Манастирска – 14 години – 2017 г.

От с. 1.

Сборникът „Не стой зад портите, скъпи Фламинго“ на Ненчо Чуклев представлява своеобразна мозайка от разкази, миниатюри, афоризми и стихотворни фрагменти, обединени не толкова от жанрова цялост, колкото от единен духовен свят. Това е книга, в която автобиографичното и художественото се преплитат по естествен начин, а паметта се превръща в основен творчески механизъм. Читателят още от първите страници разбира, че не държи в ръцете си обикновен сборник с разкази, а своеобразна житейска равностетка, написана от човек, който е съхранил способността да гледа на света с любопитството на дете и с мъдростта на човек, извървял дълъг житейски път.

Още заглавието на книгата носи символичен заряд. Фламингото е птица, която в културното въображение често се свързва с красота, свобода, екзотичност и стремеж към необикновеното. Призивът „Не стой зад портите“ може да бъде разчетен като покана към живота, към творчеството, към преодоляването на страха и колебанието. Той звучи като нравствено послание както към читателя, така и към самия автор – да не остава наблюдател на живота, а да бъде негов активен участник.

Най-силната характеристика на книгата е нейната искреност. В съвременната литература, където често доминират постмодерната игра, интелектуалната дистанция или съзнателното разрушаване на емоционалната връзка с читателя, Ненчо Чуклев избира друг път. Той пише откровенно и непосредствено. Тази непосредственост не е наивност, а съзнателна художествена

НЕНЧО ЧУКЛЕВ И „НЕ СТОЙ ЗАД ПОРТИТЕ, СКЪПИ ФЛАМИНГО“

Любов е, когато за довиждане ѝ махаш, докато се изгуби от погледа ти

позиция. Авторът не се стреми да впечатли с формални експерименти, а да сподели своя човешки опит.

В значителна част от разказите паметта функционира като основен композиционен принцип. Миналото не е реконструирано документално, а е пречупено през чувствителността на зрелия човек. Детството в стария град Варна се превръща в митологизирано пространство, изпълнено с особена светлина. Това не е социална хроника на едно време, а емоционален пейзаж на човешкото съзряване.

Любовта като тема преминава през цялата книга. Тя присъства в различни форми – романтична, еротична, семейна, приятелска, родителска, дори като любов към книгите, морето или живота. В творчеството на Ненчо Чуклев любовта не е абстрактно понятие, а конкретно човешко присъствие. Авторът открива поезия там, където мнозина биха видели само ежедневен навик.

Носталгията играе съществена роля в творбата. Тя обаче не е болезнена или парализираща. Авторът не страда по изгубеното минало, а го съзерцава с благодарност. Неговата носталгия е жизнотворяща. Тя не противопоставя миналото на настоящето, а ги свързва в единна човешка история. Именно затова книгата не създава усещане за меланхолия, а за духовна пълнота.

Особено интересна е жа-

ровата структура на книгата. Разказите се редуват с афоризми, миниатюри и поетични текстове. На пръв поглед това може да изглежда еkleктично, но всъщност различните форми изпълняват една и съща функция – улавяне на мига. Ако разказите развиват житейски ситуации и характери, афоризмите кондензират същите идеи до тяхната философска същност.

Тук е мястото да отбележа, че за богатството на сборника допринася и участието с мисли, афоризми и стихове талантливият син на Ненчо Чуклев – Борислав Чуклев – Боби. Например:

Трохи върху покривка.

Встрани врабче.

Гледа ги и се усмихва.

Или:

*Щурците пеят като за последно
в дворци без покрив*

„ВЪЗКРЪСНАЛА СРЕД ЗВЕЗДИТЕ“ НА АНГЕЛИНА БАКАЛОВА

Нежен поклон пред женската сила, любовта и човечността

вена линия в романа безспорно обхваща войната и болничния свят. Тук текстът придобива особена плътност и сетивност. Полевата болница се превръща почти в централен персонаж. Недостигът на инструменти, мирисът на спирт и страх, умората след операциите и непрекъснатият поток от ранени, а по-късно и болни от холера, убедително потапят читателя в свят на мрак, смърт, но и на човешки и благородство. Авторката е силна именно в тези сцени на действие, физическо усилие и човешко страдание. Описанията на медицинската работа, изтощението и всекидневния героизъм са сред най-запомнящите се части на романа.

Особено ценно е, че войната не е представена чрез патетични батални сцени, а чрез тревожност, прекъснати разговори и постепенно променящото се по-

ведение на хората. Този подход придава на текста психологическа достоверност и го предпазва от външна декоративност.

Образът на Сия постепенно се превръща в моралния център на романа. От малкото момиче от Котел, през ученичката в Одеса,

от живо тежко зелено.

Богата нощ.

Много от афоризмите в книгата демонстрират умението на автора да формулира житейски наблюдения с лаконична точност. Те често се движат по границата между хумора и философията. Подобно на класическите европейски моралисти, Ненчо Чуклев използва кратката форма, за да изрази парадоксите на човешкото съществуване. Любовта, времето, самотата, паметта и щастието са основните теми, които постоянно се завръщат в тези миниатюри.

Хуморът е една от най-привлекателните черти на книгата. Той никога не е злонамерен или разрушителен. Дори когато авторът се самоиронизира, зад усмивката винаги стои човешка доброта. Смехът тук не унищожава, а помирява. Тази особеност доближава книгата до традицията на българските хумористични мемоаристи, при които смехът е форма на мъдрост.

Езикът на Ненчо Чуклев заслужава специално внимание. Той е естествен, разговорен, лишен от претенциозност. В него се усеща живата реч на човек, който разказва истории пред приятели. Тази привидна простота обаче е подвеждаща. Под нея стои сериозно чувство за ритъм, композиция и словесна мярка. Авторът умее да подбира детайла, който най-добре разкрива характера или ситуацията. Именно затова неговите текстове се четат леко и същевременно

оставят трайно впечатление.

Литературната стойност на сборника произтича от съчетанието между лично и универсално. Не е необходимо читателят да е преживял същите събития. Достатъчно е да е обичал, да е губил, да е мечтал или да е изпитвал носталгия. Тогава книгата започва да говори на неговия собствен език.

„Не стой зад портите, скъпи Фламинго“ е произведение, което връща доверието в човешкия разказ. Сборникът напомня, че литературата не е само интелектуален експеримент или езикова игра, а преди всичко общуване между сродни души. В основата на тази книга стои убеждението, че животът придобива смисъл чрез любовта, паметта и способността да споделяме историите си с другите.

В крайна сметка сборникът на Ненчо Чуклев може да бъде определен като книга за човешката благодарност. Благодарност към родителите, към приятелите, към любимите хора, към детството, към книгите и към самия живот. Тази благодарност се превръща в неин основен емоционален тон и в причина произведението да оставя след себе си усещане за светлина. То не обещава велики истини и не предлага готови философски системи. Вместо това, показва как смисълът на живота може да бъде открит в една целувка, едно махване за довиждане, една стара книга или една шейна, направена с любов.

Именно в това се крие най-голямото художествено постижение на „Не стой зад портите, скъпи Фламинго“ – способността да превръща малките човешки истории в голяма история за човека.

Понякога героите формулират чувствата и моралните си позиции твърде директно, което леко изнемава силата на подтекста. Съществува известна повтораемост в емоционалните конструкции, а големият брой второстепенни персонажи на моменти разрежда драматургичната концентрация. Тези особености обаче не отменят цялостната художествена стойност на романа, а по-скоро свидетелстват за неговата достойна за уважение амбиция да обхване широк обществен и исторически хоризонт.

В крайна сметка това е произведение с ясно изразен морален и емоционален център. Книга, написана от добродетелен човек, с уважение към паметта, към знанието, към женската устойчивост и към хората, които преживяват историята не като герои от учебниците, а като човешки същества от плът и кръв. Именно тази загригваща човешка мекота, нравствена висота и сериозност остават най-дълго в съзнанието след последната страница.

От с. 1.

Много силно е изградена линията на женското образование и просветителството. Романът убедително проследява усилието на една жена да намери място в общество, доминирано от мъжки авторитет и подозрителност към женската независимост. Разговорите с митрополита, учителската среда, женските дружества и постепенното оформяне на Сия като морална и интелектуална личност придават на повествованието сериозна идейна дълбочина.

С развитието на сюжета текстът постепенно изнемава фокуса си от възрожденската и просветителска атмосфера към все по-интимна психологическа територия. Именно тук романът достига най-силните си художествени моменти. Тихите разговори, неизказаните чувства, напрежението между дълга, любовта и страха от общественото осъждане – всичко това е изградено с деликатност и емоционална зрялост.

Втората голяма художествена

М. Л.:
Моля, пред-
ставете се
и споделете
кога започ-
нахте да
разказвате
истории?

А. И.: Казвам се Ангел Иванов и се занимавам с писане – журналист, тв сценарист, копирайтер, или както казват старите българи – content creator, с опити в публицистиката и литературата. Историята за разказването на истории е малко банална, като повечето важни неща в живота. Увлякох се в часовете по литература в родната ми Априловска гимназия в Габрово, покрай великолепната ни учителка Анна Сапунджиева. Винаги става дума за личности и лично общение. Тя ни даваше, освен литературно-интерпретативни съчинения върху авторите от конспекта, и втора опция – свободно есе, обикновено провокирано от някакъв цитат. Ценеше и възпитаваше в нас оригиналното авторско присъствие. А наскоро си спомних, че в някои от часовете, след мои завръщания от пътувания в чужбина, тя зарязваше задължителния материал, изкарваше ме пред класа и ме караше да разказвам дълго и напоително за преживяванията си в странство. Така 40-минутният учебен час отлиташе. Отделно пишех и съчиненията на мои съотборници от футболния отбор тогава, което си беше измама. Първите си разкази, част от които влязоха в дебютния ми сборник, всъщност написах веднага след училище, вече като студент. Оттогава пиша осъзнато.

Иначе, в контекста на новата, актуална книга, имам повод да кажа, че съм започнал да разказвам още по-рано. По-лесно ми е да цитирам част от предговора: „Няколко години по-късно, всяка делнична сутрин, в спалнята пред скрина с огледалото, майка ми се приготвяше за работа. На път към службата щеше да ме остави в Детската градина. Изваждаше от миниатюрната стилна кутийка, ухання на зряла женственост, гримовите, нареждаше ги пред себе си – руж, пудра, фон дьо тен, спирала, очна линия, червило – и започваше да вае дневната си обществена красота. Аз сядах на моке-та в краката ѝ и започвах да ѝ разказвам какво ми се е случило в Градината вчера и какво ми предстои днес: как сме се сбили с момчетата от другото крило и как планираме да ги издебнем от засада; как Мая е откъснала копче от жилетката ми и как не знам дали това е, защото ме мра-

МАРТИН ЛАЗАРОВ

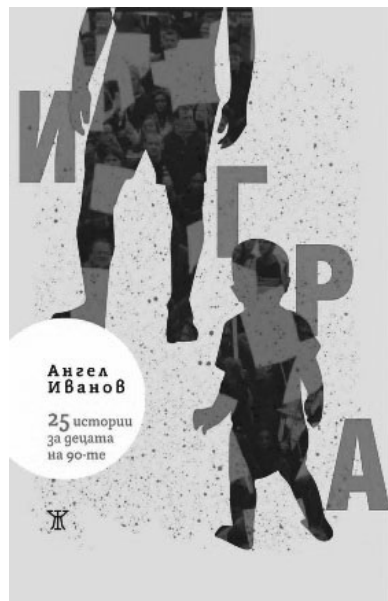
АНГЕЛ ИВАНОВ: „ДЕТСТВОТО Е НАШЕТО ОБЩО КРАТНО, НАШИЯТ ОБЩ ДОМ НА ПАМЕТТА, КОЕТО ЩЕ РЕЧЕ – НА ЖИВОТА“

Ангел Иванов е роден в Габрово през 1988 г. Възпитаник на Националната Априловска гимназия в Габрово, където прави първите си стъпки в писането. Завършва журналистика в СУ „Св. Климент Охридски“. Именно в Университета е един от създателите на студентското радио „Реакция“. Бил е телевизи-

онен сценарист в „Ку-Ку Презареждане“, „Господари на ефира“ и други предавания. Негови текстове са публикувани в много печатни и електронни медии, сред които: портал „Православие.бг“, списанията „Джамборе“ и „Мениджър“, Webcafe, Actualno, „КлинКлин“, „Кинематограф.бг“ и др.

Първата му издадена книга е „Техническа проверка“ (Изд. „Скалино“, 2018, с. 1–312. ISBN 9786197043570) – сборник с близо 50 разказа, за който получава награда от Националния конкурс за дебютна литература „Южна пролет“ (2019). През май 2026 г. излезе втората му книга с разкази и кратки форми – „Игра. 25 истории за децата на 90-те“ („Жанет – 45“, с. 1–248. ISBN 9786192890117), която е повод за нашия разговор.

зи или защото ме харесва; как не съм спал задължителен следобеден сън и как пак ще трябва да се преструвам, че спя... Мама беше първият слушател на моите първи истории – истински и измислени. Сега отново си представям, че разказвам на нея – там на моке-та, в краката ѝ, пред скрина с гримовите и огледалото.“

М. Л.: Кои са любимите Ви писатели и кои от тях смятате, че са повлияли на Вашето творчество?

А. И.: Хайде да маркираме една стегната група от Майстори: Селинджър, Керуак, Чък Паланюк, Виктор Пасков, Йовков, протопрезвитер Николаос Людовикос.

М. Л.: Как се роди идеята за книгата „Игра. 25 истории за децата на 90-те“?

А. И.: Веднага след първата книга знаех каква ще е втората. Имах ясен план, сякаш нямаше как да не напиша тези истории. Писах я дълго, няколко години. Всъщност написах я за три лета в старата селска къща, където прекарвах детските си лета, и малко по местата, където историите се разиграват: Габрово, Трявна, Поморие и др. Пътувах, за да реконструирам спомените си. Писах и в негата на следобедите в столичния ми апартамент. Писах

и в кафе „Старбъкс“. Редактирах текстовете също дълго, близо две години, бавно и осмислено – близо дузина редакции. Накрая се уплаших да не предобря в търсене на някакъв мним, неуловим завършен вид и да изгубя спонтанността, и просто пуснах ръкописа да живее. То си е и един вид „бременност“...

М. Л.: Имате ли спомен от детството, който сте решили да не разкажете, защото е твърде емоционален или страшен?

А. И.: Книгата е радикално честна. Разказва за едно време, колкото безгрижно, толкова и свирепо. И темите са едновременно популярни, но и деликатни, проблематични, отвъд конкретното десетилетие и чисто поколенческото. Струва ми се, че разсъждава върху универсални човешки въпроси: детската травма; компенсаторните механизми за справяне с нея и с комплексите; физическото, психическо и емоционално насилие в училище и в непосредствения приятелски кръг; срамът и страхът; загубата;

научаването, че има смърт; отношенията с родителите; оспорването на авторитетите; емиграцията; досегът с изкуството и идеите; първите любовни трепети; образът на момичето-жена, издигнат на пиедестал; пубертетната сексуалност; проумяването на природата; *играта* като насъщна човешка дейност по Хьойзинха и др.

М. Л.: Деян Енев откри-то споделя доброто впечатление от първата Ви книга – „Техническа проверка“. Сега е редактор на втората. Кои са най-ценните съвети, които Ви е предал този майстор на късия разказ?

А. И.: Че е важно как разказваш, но е по-важно за какво разказваш. Че в простотата има мощ. И понеже в разказите ми има християнски образи, реалии и мотиви – че е добре те да бъдат по-имплицитно въведени, а не толкова плакатно и патетично.

М. Л.: Мина представянето на книгата в София и Габрово,

какви бяха реакциите на читателите?

А. И.: Онова, което най-много ми харесва, е, че историите и спомените в книгата провокират читателите на свой ред да си спомнят и да разказват свои истории. И говорим за хора от различни поколения. 90-те просто са отправна точка. Така например един хасковски журналист и изключително ерудиран и „литературен“ човек – Недялко Бакалов – ми се обади, за да ми сподели за своето лятно „детско“ село Мандра от 70-те и 80-те. Но може би най-впечатляващото беше едно обаждане от 95-годишната баба на мой приятел, млад свещеник. Прочела книгата за два дни и сякаш се пренесла в своето детство през 30-те. Представяте ли си?! За привидно колко различна среда говорим в случая – исторически, социално и културно – но явно Детството е нашето общо кратко, нашият общ дом на паметта, което ще рече – на Живота.

М. Л.: Детето от 90-те продължава да расте и днес, в какъв свят ще се озове утре?

А. И.: В Голямата черна книга пише, че този свят така или иначе „лежи в зло“ и че ще става все по-лошо. Но ние сме в парадоксалната ситуация да сме наясно с това и едновременно да се опитваме да задържаме процесите на разпад. Как – като преди всичко облагородяваме себе си и пречистваме собствените си вътрешни извори. Но имаме на разположение и силно, несъкрушимо оръжие – Надеждата. Или, както пиша в предговора:

Всичко беше отвратително. Всичко беше прекрасно.

Струва ми се, че това важеше не само за 90-те, но е валидно и днес, и утре.

От ляво надясно: Тони Николов, Ангел Иванов, Елица Виденова, Деян Енев

КАРЕН БЕЙЛЕРЯН: „СВОБОДАТА, ЛЮБОВТА, ВЯРАТА И ОТГОВОРНОСТТА НЕ СА АБСТРАКТНИ ДУМИ, А ИЗПИТАНИЯ“

1. Детството ми премина във Варна – града, към който винаги се връщам, не само физически, но и вътрешно. У дома имаме голяма библиотека и това ми даваше свободата да посягам към всяка книга, която събудеше любопитството ми. Прекарвах много време сред книгите – не толкова като задължение, а като естествено убежище.

Не обичах особено да уча стихотворения наизуст. Може би, защото още тогава повече ме привличаше не повторението на чужди стихове, а опитът да напиша свои. По-късно, в театралната школа на проф. Желчо Мандаджиев, когато се подготвях за ВИТИЗ, разбрах истинската сила на поетичното слово – какъв заряд носи стихът и колко дълбоко може да бъде преживян и изразен.

2. Предпочитам книги, в които има силна човешка история, вътрешен конфликт, мащаб на мисълта и добре изграден свят. Харесвам автори, които умеят едновременно да разказват увлекателно и да поставят важни въпроси.

Сред писателите, към които се връщам, са: Бруин Шоу, Джоузеф Хелър, Джеймс Клавел, П. Г. Удхаус, Дан Браун и много други. Винаги съм чел с интерес и фантастика – жанр, който разширява границите на въображението и позволява чрез измислени светове да се говорят истини за човека.

От българските автори особено ценя Стефан Цанев, а сред поетите специално място за мен има Петя Дубарова.

3. Когато става дума за съвременен автор, най-често се доверявам на препоръка от приятел – на човек, който познава вкуса ми и може да усети дали дадена книга би ме докоснала. Издателската реклама и интернет ревютата имат своята роля, но винаги могат да дадат реална представа за вътрешния свят на една книга.

За мен най-важно е дали зад текста стои автентичен глас. Ако усетя искреност, вътрешна необходимост и силна история, тогава книгата вече ме е спечелила.

4. Започнах да пиша стихове още като ученик, но едва когато станах курсант в Морското учи-

Карен Бейлерян е роден на 23 юли 1966 г. в гр. Варна. На 5 години започва да играе шах, а на 6 вече тренира и участва в състезания, за да достигне титлата „майстор на спорта“. Средно образование завършва в Техникум по електротехника, специалност „Енергетика“. През 1985 г. е приет за курсант във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“. Там рисува първите си картини с маслени бои; пише първите си стихотворения, които представя в Литературния клуб към Училището и публикува в местни вестници. В Техникума и в Морското училище свири в оркестър, съответно на тромпет, флигорна и валдхорна. Посещава театралната школа на проф. Желчо Мандаджиев във Варненския театър. Подготвя се за кандидатстване във ВИТИЗ.

От есента на 1989 г. е студент

в Техническия университет – Варна, специалност „Енергетика“, а от 1991 г. започва задочно обучение в Юридическия факултет, специалност „Право“. От 1992 г. ръководи и обучава скаути – деца от 7- до 18-годишна възраст, което продължава и до момента. През 1994 г. се дипломира като „магистър“ по енергетика, а през 1997 г. – по право.

Веднага започва като „Съдебен кандидат“. През същата година става хоноруван асистент в Юридическия факултет. От 15.IV.1998 г. започва работа в Районна прокуратура – Варна, а през 2006 г. работи и в Окръжна прокуратура – Варна. На 16.IV.2009 г. напуска Прокуратурата и се включва в Адвокатска колегия – Варна, като адвокат по наказателни дела. През 2002 г., заедно с колеги магистрати и адвокати, създават Театрално общество на

юристите „Арт юс“. През годините осъществяват множество рецитали, скечове, както и театрални постановки, които са отличавани с награди. Участва като водещ на множество концерти и мероприятия.

На 10.VI.2017 г. става лауреат на Националния конкурс „Петко и Пенчо Славейкови“ – за лирично стихотворение, и е първият носител на Наградата на публиката.

Издадени са книгите му: „Самотен пътешественик“ (2020 г., стихотворения и размисли); „Завет върху водата“ (2022 г., стихотворения и разкази); „Пътуване за двама – Последният изгрев на Сократ“ (2023 г., роман); „Дългият път към Храма – Спасяването на кивота“ (2024 г., роман); „Дългият път към Храма – Докоснати от Светия Дух“, втора част (2025 г., роман).

От 16.V.2025 г. е член на Съюза на писателите в България. От 13.XI.2025 г. е член на Сдружението на писателите – Варна.

ОТГОВОРИ ПО ЛИТЕРАТУРНАТА АНКЕТА

лице, тези ранни опити започнаха да придобиват по-ясна форма. По същото време започнах да пиша и разкази.

За мен писането винаги е било начин за споделяне и общуване. Затова не избирам жанра предварително като рамка, в която да се вмести. По-скоро самото преживяване определя формата. Има чувства, които естествено се превръщат в стихотворение. Има истории, които изискват проза. В този смисъл жанрът е продължение на емоцията и мисълта.

5. Развитието на стиховете си дължа в голяма степен на Ивелина Бояджиева, която по онова време беше преподавател в Морското училище и председател на литературния клуб там. Тя ми помогна да премина от първоначалните опити към по-осъзнато писане на стихове.

Много дължа и на проф. Желчо Мандаджиев, който ме научи да разбирам по-дълбоко чувствата си и да търся истината в тяхното изразяване. Благодарен съм и на поета Красимир Чернев, който ме насърчи да издам книгите си и да се обърна по-смело към романа като форма.

Тези хора имат специално място в моя път, защото понякога

една навременна дума, доверие или подкрепа могат да променят посоката на целия творчески живот.

6. Когато държах в ръцете си първата си книга, почувствах, че е заживяла свой собствен живот. Това беше вълнение, но и отговорност.

Тогава разбрах, че съм започнал процес, който няма да бъде случаен или краткотраен. Усетих, че писането ще остане част от живота ми – не като еднократен жест, а като път, който ще продължи.

7. Първите ми стихове бяха своеобразен дневник на преживяванията и чувствата ми. По-късно изразните средства се разшириха, а с тях се разшириха и темите, към които посягах.

Най-често ме вълнува човекът пред избора – момента, в който трябва да реши кой е, в какво вярва и каква цена е готов да плати за това. Интересуват ме последиците от нашите действия, защото вярвам, че всяка постъпка има своя морална тежест. Още в началото човек трябва да бъде готов да понесе онова, което изборът му ще донесе.

В творчеството си се опитвам да отстоявам идеята, че свобода,

любовта, вярата и отговорността не са абстрактни думи, а изпитания, през които човек преминава.

8. Най-често пиша на бюрото в офиса си – там имам тишината и концентрацията, от които се нуждая. Но писането невинаги се подчинява на място и час. Случвало ми се е да пиша в автомобила, по време на разходка или в момент, в който някаква мисъл настойчиво търси израз.

Имало е и случаи, в които съм сънувал цяло стихотворение. Тогава съм се събуждал през нощта и съм го записвал веднага, защото такива неща не чакат до сутринта.

Мисля, че човек пише не само когато седне пред белия лист. Понякога писането започва много по-рано – в тишината, в наблюдението, в болката, в радостта, в онова вътрешно натрупване, което в един момент просто трябва да бъде изречено.

9. За съжаление не мисля, че варненските литературни творци са достатъчно популяризиращи. Всъщност този проблем не е само варненски, а в значителна степен важи за цялата страна. Литературата все по-трудно дос-

тига до своята публика, особено когато авторите не разполагат със сериозна издателска, медийна или институционална подкрепа.

Изкуството е съпреживяване между твореца и публиката. За да се случи това съпреживяване, трябва да има мостове – представяния, срещи, критически разговори, преводи, участия във форуми, по-активно присъствие на местните автори в културния живот.

Професионалните писатели са малко и обикновено вече са се утвърдили чрез творчеството си. Но има много хора, за които писането е вътрешна необходимост, макар да не е основната им дейност. Именно за тях биха били полезни програми на Общината, културни институти и неправителствени организации – програми, които да насърчават творческото развитие, редакторската работа, срещите с публика, участието в литературни събития и превеждането на произведения на чужди езици.

Бих препоръчал по-целенасочена подкрепа за варненските автори – включително чрез присъствие на „Алея на книгата“, литературни четения, конкурси, срещи с издатели и литературни агенти. Така талантът няма да остане затворен само в личното пространство на автора, а ще получи шанс да достигне до читателите, за които всъщност е предназначен.

ЗАЛЕЗ

А слънцето ще грее и без мен, на мястото ми други ще стоят, но знам, че ще съм имал

този ден,
достатъчен да бъда в този свят...

Защото съм могъл да те обичам и ти си ме обичала така, че двамата ни мога да обричам, да скрие всеки в своята душа...

Лъчите в сърцето ми събрани, огряват само истинска любов, която съм получил като рани, за силата ѝ без да съм готов...

Застанал сам, стоя и съм загледал към залеза на своята съдба, доволен съм, защото съм обичал, защото ме обичат и сега...

В КАКВИ ЦВЕТОВЕ СА ОБАГРЕНИ НЮАНСИТЕ НА ЖИВОТА В НОВАТА КНИГА НА МАРИАНА СТОЯНОВА

Мариана Стоянова е отделила внимание и на виртуалния свят, който превзема ежедневието ни и ограбва живота общуване. Тя засяга и темата за многото измами в днешно време, чиито жертви са най-често възрастните хора. От разказите струят доброта и човечност, предавани ни от предишните поколения, чрез които сме оцелели до днес. В книгата ту метафорично, ту директно присъства образът на кръста: „Встрани от тази малка вселена – дребна женска фигура, с ръце, високо вдигнати нагоре.

Като желание да докоснат нещо, като зов за помощ, като отчаян вик на човек, изгубил себе си и своя свят. Но ръцете не достигат кръста. И никога нямаше да го докоснат. И да получат благословията му – да са част от пространството на неговия свят.“ Защото изборът на героите е такъв. Никой няма да извърви нашия път, сами трябва да крачим по него, стъпка по стъпка. Да не се гневим на никого, освен на себе си, за решенията, които вземаме или изборите, които сме направили. Тук кръстът е символ

на човешката суета, но също и на изборите, жертвите, които правим, както и на примиряването и обезверяването.

Разказът „Каруцата, чиито колела не пеят“ е отражение на съвремението ни. Очите на авторката са отворени за социалните проблеми и моралните пробойни на нашето време. Дапомним нейното послание: „Природата ревниво пази своето равновесие и там, където е по-силна от човека, е и по-безпоощадна...“

Човек трябва да оценява всички дарове на това велико чудо, Живота, да бъде благодарен за всяка минута, каквато и окраска да има тя.

От с. 1.

Бяло... Чисто... Смирено разположило се върху необичайната основа – като за молитва, като за прошка или за разкаяние...“ След бялото идва червеният цвят, събуди ли се животът, събужда се и човешката страст. И преминават един в друг цветовете – син, зелен, жълт. Разказвачката ниже пъстрата огърлица на човешкото битие. Нанизът започва с бяла багра и пак с нея завършва – това е кръговратът на живота.

В текстовете се редуват много кратки изречения, съставени с много дълги. Това е авторовият похват да изрази палитрата от емоции – гняв, самота, скука, болка и любов.

ГЕРМАН ЩЪРБАНОВ: „ПРОВОКИРАНЕТО ЗА ПИСАНЕ Е КАТО ЛЮБОВТА – ИДВА ВНЕЗАПНО И НЕОБЯСНИМО“

1. Имах весело и безгрижно, беляджийско детство. Израснах с книжките на нашите детски поети и писатели. С българските народни и чуждестранни приказки. Първото стихотворение, което знаех наизуст – към шестгодишен, беше баладата „Хаджи Димитър“ на Христо Ботев.

2. В ученическите години имах списък с книги за прочитане през лятната ваканция. Те бяха с разнообразна тематика и съм ги изчитал почти всичките. Някои ми бяха безинтересни, но в по-късни години ги препрочитах пак и разбирах какво съм бил изпуснал. Пример бих дал с „Мъртви души“ на Гогол. Иначе

Герман Щърбанов е роден на 6 август 1961 г. в гр. Казанлък, където завършва Механотехникум. През 1986 г. се дипломира в Икономически университет – Варна.

Пише поезия, в която звукът води смисъла, а дълбока езикова алхимия – опит чрез алитернация, асонанс и вътрешна музикалност да се стигне

ята си на създаването на звукопис (тавтограми) – стихотворения и проза, в които всички думи започват с една и съща буква. За него това не е просто формална игра, а

до неочаквани значения и усещания. Творчеството му следва азбучен път – всяка творба да изследва отделна буква като символ, звук и носител на идея. Пише, защото вярва, че езикът може да излекува, да възвиси – и да започне от една-единствена буква.

От 13 ноември 2025 г. е член на Сдружението на писателите – Варна.

мор и сатира.

5. Моят Учител (с главно У) е сатирикът Димитър Ъглен.

6. Още нямам отпечатана книга.

7. Провокирането за писане не може да се обясни. То е като любовта – идва внезапно и необяснимо.

8. Пиша само през деня, усамотен, съсредоточен и трябва да не съм тревожен и напрегнат от делнични проблеми.

9. Нямам наблюдения по този въпрос и не мога да дам препоръки.

ОТГОВОРИ ПО ЛИТЕРАТУРНАТА АНКЕТА

нямам конкретен любим автор. Чета творби всякакви. Днес по-малко.

3. Ами и по трите споменати начина.

4. В студентските години. Чувствам се уютно в поезия, ху-

ДВУСЪНИЕ

Дългият ден дъждоструйно догаря, дъх детелинов довява дъжда. Диплят дерета, друми, дъбрави дъхаво девствена, дивна дъга.

Диря дома, дето детство денувах. Детство денувах – до доесенни дни. Диря дома, де доброто добрува: дядо, дечица – другари добри.

Диря дома, дето дъб дълголетен до двор детелинен достолепно дъхти. Диря дъба – дългоклонестен, дето домашният дух дълголетно държи.

Дочувам далече – дудуче допява. Дочувам добитък да дрънка. Дали добичета дядо довежда, довпряга, добичета дойни, до дам да дои?

Дирейки дълго, домръквам до двери, дълбови двери – двукратно дърво.

Домръквам до дом – дувари дебели. Дом, дето дядо дарува добро.

Дръжката дръпвам. Допирайки длани, драки докосвам, дохлопват дъски. Двери доскръцват, дървоядно дълбани. Дънер до двори догниващ дъхти.

... Днеска домът, дето детство денувах, див, дообрасъл, досрутен дими. Дървояди дълбаят, догробно домуват. Дявол до двери двуножник държи.

МИНУТА МЪЛЧАНИЕ

Морето милва мрака мелодичен, музика маякът мраморен мълви; мига мегацветно месец магнетичен, мержелеят меки, мрежести мъгли.

Мият, мокрят мидена мозайка, мъниста матови, мастилен мъх.

Махат – малчуган, момиче, майка. Милее, махайки, морякът мъж.

Милион мечти-мираж менява морето, мамещо моряка мъченик. Между материци младост му минава, младост мимолетна, младост-миг.

Море могъщо, мъдро моля: мраз, метежи, мълнии махни! Милост мъничка морякът моли, множи, море, младежките мечти!

Махни момински мрачни мисли, майчините мъки, морски мор! Музицирай, моля, маршове магични, маршове моряшки, ми мажор!

... Мълчи морето мигове, минута. Мълчат: маякът, мътните мъгли. Месеца молитвено мълчи, мъждука. Мълчанието, мъртво, меса ми мълви.

ЕСЕННА ЕКЛЕКТИКА

Ефир елмазен, есен едролунна. Едрее еластично ехо есенес, емва електрично есен еднострунна. Ела! Ехти екстазно есемес.

Ела! Енигмена, ефирна! Ето: есене ехо. Есенееща ела! Ела! Екстазно, еротично ехо! Есен ехоструйна. Еклектика една.

Екват еротично есенни енигми... Екстазно есенна, естествена, ела! Ембрион едрее – езерца ефирни. Ерогенен елексир е есента!

Могъщият на никого не се предава. Не се бои морето от брега. Като тревичка слабият остава – под всеки лъх превива той снага. Из „Панчатантра“, 1991, с. 131.

СТЕФКА МАРКОВА-МАРИНОВА

Педя по педя изтръгвам плевелите в градината. Пръстите на коравата ми длан едва се разтварят. Пладне е. От слънцето въздухът натежава...

Смълчана, подреждам мозайката на живота си.

Спуска се вятърът от високото, чисто небе. Дипли сънните, бели води на планинското езеро. И разстила се шепотът на тези вълни. И къде е началото на света, вече не знам. Дали в мен, или в мълчаливата, планинска вода... Но не питам, не питам.

Оставям всичко учено и тръгвам през полето. Ще уча от бодливия и строен горски храст, потънал в цвят, от слънцето обвит с любовно чувство... От кучето, побягнало под облака, който ту е коричка хляб, ту е стрела... И от зелената трева в ниското, където овчарят търпеливо крачи след бялото си стадо и в далнината като в сън потъва.

Привеждам главата си, смалявам се и слизам към корените. Все по-дълбоко, все по-дълбоко. Ставам зърно, стоплено от кафя-

вите пластове на земята. Сетивата ми се отварят за светлината, която ме залива и ме изгласква нагоре, за да разкъсам жилията троскот в душата си.

И как е тихо вече в мен! Навярно първият пшеничен клас така е срещнал безмълвието на пустинята.

Из „Долината на сърцето. Фрагменти и стихотворения“ (2023).

ГНОМЧО НЕДОВОЛКОВ

От с. 6 чудото.

– Гледайте! – прошепна врачето. – Гномчо Недоволков има светещо сърце!

Гномчо се изчерви чак до върха на шапката си.

– Пфу... – измърмори той по навик. – Много сте шумни.

Но този път всички видяха как ъгълчетата на устата му се повдигнаха. Съвсем малко. Съвсем плахо. Но толкова топло.

И тогава в градината разбраха: дори най-сърдитият сърдитко може да крие голямо, обичливо, светещо сърце. Стига да се намери светулка, която да го запали.

Доц. д-р ЙОНКО ЙОНКОВ

ВИКАХ ТВОЕТО ИМЕ

За теб си мисля.

Искам да се видим, но със радостта от миналите дни. Ти си за мен живецаът свиден! (За откровението ми прости.) В съня си често аз те срещам и всеки път – различна от преди. Но все, когато ще си кажем нещо, стена студена вече ни дели. Сънувах те нощес...

наслед поляна... Приседнала, с разпуснати коси... Говореше с цветята замечтана, а слънцето те милваше с лъчи. И всичко бе тъй нежно и красиво! Като преди, те гледах във захлас. Но в моето съзнание мъгливо напираше въпрос: „Къде съм аз?“ Внезапно ти към мене се обърна, погали ме и с поглед уморен, прошепна:

„Вече трябва да си тръгвам.“ И бързо се отдалечи от мен. Тогаз извиках... Виках твоето име. И болка във съня ми прокънтя. Събуден, чаках всичко да отmine... Но болката остана в паметта.

Д-р ХРИСТИНА БОЖИНОВА-ДИМИТРОВА

ТИ МОЖЕШ ДА ПРЕКОСИШ МОРЕТО

(Мотиваторско послание)

Ти можеш да прекосиш морето. Ти можеш да гребеш с всички

сили, останал без сили. Ти можеш да обичаш въпреки предателствата. Ти можеш да се изправиш ведно със следите по тялото. Ти можеш да дишаш, останал без дъх. Ти можеш да повярваш в себе си, когато никой не вярва в теб. Ти можеш да се бориш. Ти можеш да преодолееш навика. Ти можеш да останеш добър въпреки всичко. Ти можеш да си шедър, защото нищо не ти принадлежи. Ти можеш да подкрепяш. Ти можеш да се уповаваш на Бог сред хиляди неверници. Ти можеш да танцуваш, когато ти се плаче. Ти можеш да се усмихваш през сълзи. Ти можеш да вървиш в тъмното и сам да си бъдеш посока. Ти можеш да пораснеш. Ти можеш да прощаваш. Ти можеш да родиш – дете, книга, обич. Ти можеш да садиш цветя. Ти можеш да излъчваш красота. Ти можеш, можеш, можеш! Да преплуваш морето, е всичко това!

СТЕЛА СТОЯНОВА: „ЛЮБОВТА Е ОСНОВНА ТЕМА В ТВОРЧЕСТВОТО МИ“

1. Детството ми беше изпълнено с щастливи преживявания в родното село на моята майка. С баба ми Божана ходехме всяка лятна ваканция в с. Сушица, Великотърновско. Играех на воля с приятелите си, а когато се уморявахме, сядахме на една пейка и играехме на филми. В селото живеяха самотни стари хора. Носехме им вода от селската чешма, която наричаха Кумана. Купувахме им топъл селски хляб. Той ухаеше толкова вкусно, че бяхме готови да изядем половината, докато го занесем. Но най-скъпите ми детски спомени са свързани с гостуването ни у леля Кина. Тя е по-голямата сестра на писателя Асен Разцветников и кръстница на баба Божана и дядо Тодор. Двуетажната къща, в която живееше леля Кина и вуйчо Атанас, имаше голям таван, а в него – сандък, пълен с детски книги, написани от Асен Разцветников. Петгодишна, вече можех да чета. Докато възрастните си говореха, аз вземах някоя книжка в ръце и я четях с огромен интерес. А илюстрациите в книгите бяха толкова ярки и пъстри, че всеки би се прехласнал. Когато

Стела Стоянова е родена в гр. Горна Оряховица, но от 1963 г. живее в гр. Варна, където през 1979 г. завършва V ЕСПУ „Д. Полянов“. По-късно завършва ШУ „Епископ Константин Преславски“, специ-

алност „Начална педагогика“. Първоначално пише стихотворения, след което започва да твори и проза. Любовна и социална поезия пише повече от 20 години. Нейни творби са публикувани във вестниците „Народно дело“,

„Полет“, „Девненски възход“, както и в „Словото днес“, печатния орган на СБП.

Издадени са книгите ѝ: „Капчици любов“ (2018, стихотворения); „Свободата да обичаш“ (лирика); „Очите на града“ (разкази); „Милост за живите“ (роман, 2025).

Редовен член е на Сдружението на писателите – Варна, от 2023 г.

дадена на хората, за да създават един хармоничен, красив свят. Този свят среща сродни души и тогава любовта изригва като мощен вулкан. Искрите на този вулкан се разпръскват и даряват с обич други хора. В творбите си отстоявам основния принцип на своето творчество – да докосвам и вълнувам читателя. И ако съм постигнала това, значи, съм изпълнила своята мисия на творец.

ОТГОВОРИ ПО ЛИТЕРАТУРНАТА АНКЕТА

идваше моментът да си тръгваме, аз не исках да напускам къщата, защото трябваше да се разделя с любимите си книги. По-голямата сестра на майка ми, Виолета, от Русе, беше учителка по литература. Тя ме научи да познавам българската азбука, а по-късно – и да чета. Освен това обичаше да ми чете стихове от Христо Ботев. Научи ме да рецитирам неговото стихотворение „На прощаване“. Знаех го наизуст, а бях само на 4–5 години. Така обикнах поезията и дори започнах да творя свои стихотворения. По-късно, в училище, се пристрастих към Вазов, Дебелянов, Яворов, Вапцаров.

2. Харесвам любовните рома-

ни, изпълнени с красива романтика, драматизъм и изтънчена чувственост. Допадат ми криминални романи с интригуващ сюжет. Любимите ми автори са Балзак, Стендал, Ремарк, Хемингуей, Агата Кристи.

3. Интересът ми към дадена книга е продиктуван най-вече от нейния жанр, както и от разпознаваемостта на нейния автор. Чета книги, които сама избирам в библиотеките, или по препоръка на мои приятели, както и закупени от книжни базари.

4. Музата на поезията ме посети, когато бях студентка в ШУ „Епископ Константин Преславски“. Започнах с любовна лирика, каквато творя и до днес.

Жанрът сам ме намери. Той умело съчета моята чувствителност с любовните ми преживявания.

5. Да. Участвах в литературен клуб „Н. Й. Вапцаров“, под ръководството на известния варненски журналист и преводач Иван Троянски. Той ми помогна много в израстването ми като поетеса. Изключително съм му благодарна за насоките, подкрепата и че ми посочи пътя, по който да се развивам.

6. Огромна радост, неописуемо вълнение и безкрайна обич към първото ми „книжно дете“.

7. Любовта е основна тема както в поезията, така и в прозата ми. Божията любов е

8. Обикновено творя през деня, у дома. Понякога се е случвало да пиша и редактирам в ресторант или кафене. Тази среда ми допада, за да работя. Единствено силният шум може да ми попречи да се концентрирам.

9. Варненските поети и писатели сами се популяризират, като организират четения или представления на книгите си. За съжаление тук единствено в КИЛ публикува техни творби. Смятам, че Община Варна, в частност отдел „Култура“, може да субсидира местните издателства, за да ги мотивира да издават варненски автори. Освен това е удачно варненските писатели да участват в „Алея на книгата“ и други общоградски литературни събития.

* * *

Самотнико, поспри за миг!
И дните не превръщай в лунен прах,
а нощите – в слънца недогорели.
Ръцете на камбаните те викат
и въздухът, изпепелен от чакане, те иска,
но две очи помръкват във мълчание.
Самотнико, поспри се!

* * *

Ранена тишина изплита мрежа
дълбоко в теб, Море.
В потаен мрак потъва
стаеното предчувствие
за нечие завръщане.
Светлината бавно гасне
и пясъкът умира алено-златист.
По него стъпки минали ме викат.
Но две пътеки
се сливат
във мълчание.

ЧАРОДЕЙСТВО

От лунен прах ще те създам.
Нозете ти да стъпват леко
в тревите, лудо избуяли,
и само в нощните пътеки
към двете ни луни да тичат.
А сребърни звезди да питат
за Слънцето – във люлка залюляло
надежден грях – на смъртните мечтите,
и звън на пеещи камбани.

ОТКРОВЕНИЕ

Ти си слабият.
Аз – по-силната.
Ти си тъжният.
Аз – с душа между зъбите. Усмивам се.
Ти искаш всичко: власт и пари.
Аз – само теб.

Аз – само теб.
Ти искаш всичко.
Аз – несломена, искам – любов.
Ти си я вече намерил.

Ти си тъжният.
Аз – с душа между зъбите. Цяла.
Аз – по-силната. Боря се.
Стих и любов ти дарявам.
Ти си слабият... с нея.

РАЗМИСЪЛ

Любов!
Търсих те сред скудоумни
и празни мъже.
Търсих те в хора –
безлични и празни!
Похот, лъжи, лицемерие,
евтини ласки, имитирана страст!
Извисена съм птица,
но жестоко ранена.
Преминах през болка и ад!
И къде ли в друга веселена –
ще открия Любов?! Това не разбрах...
Ако има такава –
ще литна към далечни звезди.
Но нима там, горе,
ще горчи
и така ще боли?!

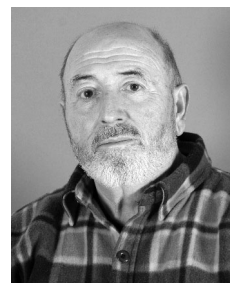
ВЕНЦИСЛАВ БОЙЧЕВ

*
На прозореца
измокрени гълъби
се гушкат нежно.

*
Рибарски лодки,
изтеглени на брега,
чакат утрото.

СВЕТЛА ВЕЛЕВА

*
светкавици
режат небето
на парчета
*
залез
потъва в морето
с въздишка

ЧЕТВЪРТИ ФЕСТИВАЛ НА БЪЛГАРСКАТА ХУДОЖЕСТВЕНА ЛИТЕРАТУРА В ХАМБУРГ

лите – Варна, присъстваха д-р Христина Божинова–Димитрова, която се изяви с поезия и с книгите „Да попитаме гладния“ и „Светлина по пътя“, и Лина Бор, която представи пътеписа „Бъдеще през минало или многолика България“. По Zoom Жения Маринова–Стойкова представи новата си книга „Очите на съдбата“, като направи и кратък обзор на своите поетични книги, а сподели и предстоящите си творчески намерения.

Форумът приключи с прожекция на документалния филм „Интервю с една прима“, описващ живота на известната

по света българска балерина Вера Кирова, – с режисьор доц. Валентина Коларова от София и сценарист Олга Маркова.

На събитието имаше и изложение на книги, на чийто щанд бяха представени автори от Сдружението на писателите – Варна: Валери Станков, Галя Симова, Жения Маринова–Стойкова, Катя Вангелова, Лина Бор, Мая Цекова, Планимир Петров, Сияна Янева, Станка Бонева, Христина Божинова–Димитрова.

Бяха показани и сборници с участието на наши автори, поради което можем да говорим за

своеобразно индиректно включване на широк кръг от членове на организацията. Сборникът „Последите на козлодуйските думи – 3“ (Враца: Издателство „БГ Принт“, 2025, ISBN 978-619-275-040-4), подготвен от Литературен клуб „Нашето слово“ – Козлодуй, съдържа раздел, посветен на Сдружението на писателите – Варна (с. 213–255). В кратък етюд д-р Ваня Колева запознава читателите с най-важното през 35-годишната история (1990 – 2025 г.) на Сдружението. Със свои творби присъстват (по реда на представянето им): Катя Вангелова, Бисерка Алексиева, Галя Симова,

Даниела Паскова, Джанино Даскалов, Дора Ефтимова, Жения Маринова–Стойкова, Мариела Русева, Свилен Лапаков – Лапакъ, Станка Бонева.

На следващия ден, 28 юни, в градината на семейство Юкер, се състоя кръгла маса за дискусия под надслов „Запазване на чистотата на българския език сред българите в чужбина“. Въведение към деловата част на срещата направи Снежана Галчева, която прочете петиция на Конфедерацията на българските културни организации и дейци в чужбина. Петицията е насочена към защитата на българския език и неговата чистота. Бяха дискутирани доминиращата роля на българската азбука и идеята за създаване на съответен закон.

От с. 1.

Фестивалът бе открит с топло приветствено слово от д-р Емилия Юкер. Последва приветствие на Снежана Галчева.

В програмата се включиха четиринадесет автори на българска художествена литература – от Германия, България, САЩ, Франция. Дванадесет от тях представиха на живо своите нови произведения, а двама презентираха по Zoom – Жения Маринова–Стойкова (от Варна) и Ирина Василева (от Париж). С авторски книги участваха 58 автори. Посредством 38 алманаха и сборника участваха 1630 автори – от България, Германия, Бразилия, Англия, Франция, Италия, САЩ, Испания.

От Сдружението на писате-

САТИРИЧЕН ИЛЮМИНАТОР

ГЕОРГИ КУШВАЛИЕВ

НОЖИЦАТА НА ДОХОДИТЕ
Напоследък съвсем се разкрачи, ако паметта не ме лъже, е наближил моментът обаче да се чуупи и да стане оръжие...

ЗАВАРКА

Нека да си го признаем направо – все едно с каква дажба, нищо не сплотява толкова здраво, колкото общата кражба.

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО

Тук съзирам формула позната, макар да не ми е до смях – да почистим от отпадъци страната и да спретнем партия от тях.

ДЪРЖАВАТА – ТОВА СА ТЕ

Организираната престъпност продължава бавно, но неотстъпно да се одържавява.

ВРЕМЕННА ВЕЧНОСТ

Като данъкоплатец и редови жител се чувствам дълбоко притеснен, че съществува държавен служител, който не може да бъде уволнен!

СУША

Задава се, дами и господа, неочаквана драма – хиляди бури в чаша вода чакат, а вода няма.

ОБОБЩЕНИЕ

Не знам вие как живеете, но аз нямам изобщо, нищо общо с идеята всичко да е общо...

Проф. д.и.н. МАНЧО БЕКОВ

Как да избираме думи, когато виждаме, че те не подбират средства?!

Когато истината се предава от уста на уста, съществува глад за информация.

Няма вече нищо скрито-покрито. Всичко е окрадено!

Вдигнаха много шум за нищо и никакъв шум за много неща.

Все по-малко приличаме на стадо, увълчихме се.

Изнесохме добитъка, останаха говедата.

Дотам я докарахме, че и тези, които ни подслушваха, не искат да ни чуят.

Тъпчейки на място, се оказва, че сме в крак с времето.

Поставил съм червея на съмнението на диета, много се е оял.

В страната на заслепените, безочливият е цар.

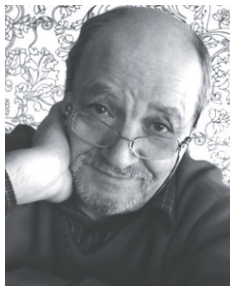
Пилците се броят наесен, ребрата напролет.

Как човек да не върже кънките, като непрекъснато ни пързаят?

Има много неща, направени в името на човека, които после му разгонват фамилията.

Когато се измие пролятата кръв, нещата изглеждат... розови.

Ако всеки ден се черпим, няма начин да пропуснем националните си празници.

КРАСИМИР МАШЕВ

АКТИВИСТ-ХИГИЕНИСТ

Ибрикчия на висшестоящи по телевизии и радиа се тътри да доказва, че техните гащи други са оцапали отвътре.

НА ЕДИН КРИТИК

Приятелю, не чети ги, а вярвай на изпатели: неговите книги са от други писатели.

ПРИЗНАТЕЛНОСТ

Да отроним от смях сълза за много автори, защото умеят да правят добра боза след каране през просото.

АНОМАЛИЯ

Свършиха се до крак полезните идиоти и в държавата няма как нормално да се работи.

ПРАЗНИК

Тържествуват в този ден с много ведър оптимизъм, че фалшът бил е победен от истински... идиотизъм.

ЦУГ-ЦВАНГ

В политическите игри стават и такива грешки, щом пешка се възцари: играчите вече са пешки.

МАСТИТИ ЕРУДИТИ

На не един мастит академик ще трябва шапка да им клатя: не различават овес от ечемик, а Славейкови са двама братя.

ДИЛЯН БЕНЕВ

Ако изкуството не беше за избрани хора, нямаше да има толкова случайни в него.

Безболезнената екзекуция – филантропията на палача.

За поколението след нас и мисълта му ще се внася отвън.

Лансират го не че е писател, а е станал такъв, защото го лансират.

Мъртвите живи доубиват живите мъртви.

По-скоро ще изчезнем като народ, отколкото като завист.

Той съществува като безследно изчезнал.

Художественото слово е в опасност. Може да въздейства.

Измамата да повярваш, че не си измамен, те прави спокоен.

Най-хубавото на самотата е, че винаги ти осигурява компания.

Завиждам на себе си. Винаги са ме мразели.

Най-страшно е да си неосъзнат бездарник.

Повечето партии съществуват, за да си мислим, че статуквото може да се промени.

От парадирането си, че е общественик, иска да мине и за писател.

Все пак между народ и политици има колегиалност. Те са не по-малки пионки от нас.

ВАЛЕНИН ДИМИТРОВ

РАЗОЧАРОВАНИЕ

В един беден континент, в една бедна държава положението

бе трагично. Преврат, гражданска война, разруха, глад. Особено глад! Туземците нямаха какво да ядат. Световната общност се загрижи, мобилизира и организира. Скоро на единственото летище кацна първият огромен самолет с хуманитарна помощ. Хиляди гладни чакаха помощта. От самолета на камиони разтоварваха сандъци с надпис „Консерви“, които още там, на поляната край летището, щяха да бъдат изядени. Започна дългоочакваната операция. Разбиха първия сандък. Поток от консерви рухна по земята. Разбиха втория сандък – пак консерви. Когато и в третия сандък се оказаха консерви, местното ядосано човечество, ругаейки, започна да се разотива. Оказа се, че туземците не чакали консерви, а калашници...

НЕНЧО ЧУКЛЕВ

Поетът има право да псува тъпанарите и в немерена реч!

Стремеж към благополучие съсипе живота на много, иначе успешни хора!

Стига си сменяйте профилите!

Покажете се най-после в анфас!

Третото ми око постоянно ме убеждава от време на време да си затварям другите две!

Там, където думите свършат, започват или ласките, или шамарите.

Често решението как да печелиш парите си, зависи много от степента на отчаянието ти.

Точно, когато престанахме да мислим, ни разрешиха да казваме каквото мислим.

Много образование е необходимо да превърне невежеството в глупост.

Не вярвай, че ти искат съвет. Направо започвай да ги хвалиш.

В днешно време да постъпиш принципно, означава да избереш парите.

Много често одобряваме това, което не разбираме. За всеки случай!

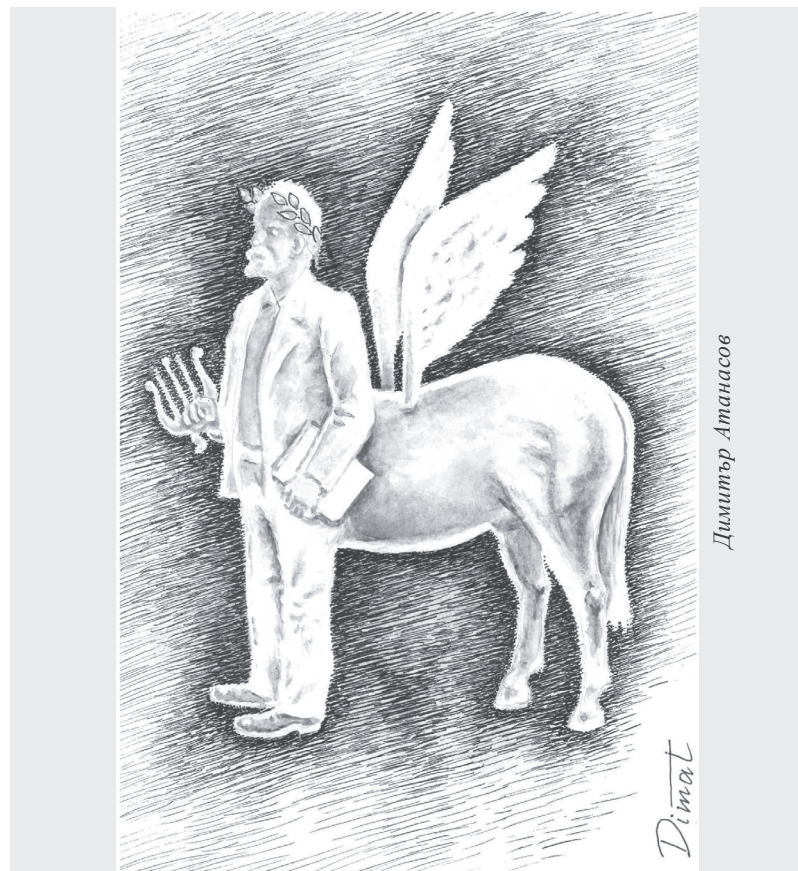
В този свят трябва да сме малко луди, за да не полудеем наистина.

Когато прегрешенията станат навик, те вече са характер.

Ако добрите хора осъществят лъжите си, светът ще стане много по-красив.

Да не обръщаш внимание на глупациите, вече отнема доста време.

Талантлив да те нахока, си е доста голямо признание!

Димитър Атанасов

Dimat

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

Д-р Ваня Колева – главен редактор
Станка Бонева, Валентин Димитров,
Мартин Лазаров, Петър Стойков

Ръкописи не се рецензират и не се връщат.
Вестник КИЛ („Култура, Изкуство, Литература“) е орган на Сдружението на писателите – Варна, което с благодарност приема дарения. Титуляр: Сдружение на писателите – Варна; сметка: BG64UNCR96601009650800 – BIC: UNCRBGFS – „Уникредит Булбанк“.

Излиза в четири броя годишно.
Култура, Изкуство, Литература
ISSN 1310-120X

Адрес на редакцията: 9000 Варна, ул. „Крали Марко“ 11,
e-mail: kil2009@abv.bg, sdrujeniepisatelivarna.bg

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Фонд „Култура“ на Община Варна.

Издателство МС ООД, Печат: Разград, „Полиграф“ ООД